

Blåsippan

Nr 1 • 2024 Årgång 16

Innehåll

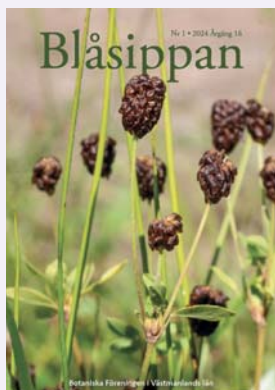
Ledare	3
Nu laddar vi för en ny Bioblitz.....	4
Program 2024	5
Bombmurkla – vårens glädjespridare	6
Lopplummer – från en till fem arter.....	10
Miljöövervakning av hotade växter	12
Årsmöte berättade om floraväkteri.....	18
Åtskilliga besök, fulla av omsorg	19
Åkerkulla oväntat fynd i centrum	20
Årets växt 2023 och 2024.....	22
Ett slemmigt och vackert monster i skogen....	26
Ljust gullfrö slog rot i Virsbo.....	29
Ruderatorgie vid nedlagt hönsbus.....	30
Västmanlands nordligaste mistlar.....	32
Wilhelm Wall (1813 – 1861)	36
Blomman skiljer en tok från en annan.....	41
Rosenapel ny art för Västmanland	42
Nu över 700 arter i atlasruta 11G2i.....	44
Under luppen: Josefin Kjellberg.....	46
FOTOSyntesen	48
Föreningsinformation.....	51

Botaniska Föreningen
i Västmanlands län samarbetar
med Studieförbundet
Västmanland

Studie
främjandet

Studieförbundet är partipolitiskt,
fackligt och religiöst obundet.
Profilmråden är djur, natur, miljö
och kultur.

www.studieforamjandet.se/vastmanland

Blåsippan nr 1 2024, årgång 16

ISSN 2002-2883

Omslagsbild: Bruncklöver *Trifolium spadiceum*. Hedsberg,
2016-07-10. Foto: Bengt Stridh

Övriga fotografier: Respektive artikelförfattare (om ej annat anges)

Blåsippan ges ut två gånger per år till medlemmar i Botaniska
Föreningen i Västmanlands län. Tidigare nummer: www.bfv.se

Grafisk form: Jan Petersson

E-post för manus och bilder: blasisppan@yahoo.com

Tryck: Arkitektkopia, Eskilstuna, 2024

Värva medlemmar till vår förening och Facebookgrupp

Efter Svenska Botaniska Föreningens (SBF) årsmöte i mars har vår förening tre av elva styrelseplatser i form av Gunnar Björndahl som sekreterare, Christina Flint Celsing som kassör och Bengt Stridh som styrelseledamot, plus Bo Eriksson som revisorssuppleant. Aldrig har Västmanland varit så väl representerat i SBF.

Men inte direkt representativt med tanke på vår förenings storlek. I vår kassör Sylvas senaste medlemslista hade vi 95 fullbetalande medlemskap varav 19 var familjemedlemskap (ett dussin som inte betalt ännu oräknade). 22 är boende utanför länet, vilket gör 73 medlemskap i länet. Ungefär hälften bor i Västerås kommun medan Kungsör, Norberg och Skinnskatteberg kommuner har 0–1 medlemmar. Ni som är medlemmar är ett viktigt stöd för föreningens verksamhet och ekonomi. En fråga är hur vi blir flera medlemmar? Alla kan hjälpa till att värva nya medlemmar till föreningen och vår Facebookgrupp.

Vår Facebookgrupp Vilda växter i Västmanland fortsätter att öka. Vi är nu 405 medlemmar, en ökning med 34 sedan årsskiftet, där borde gå att värva nya medlemmar. Hjälpt önskas.

Synlighet i media är en annan faktor som kan hjälpa oss att bli mera kända. Vi bör fortsätta det vi börjat med i vår att skicka artiklar till våra dagstidningar.

Det skulle kunna göras flera lokala och kortare växtvandringar. Vilda blommornas

dag är en sådan möjlighet men det kan göras mera regelbundet. I Västerås har vi kört ett antal AW (After Work). Skulle kunna göras på flera håll genom lokala initiativ, hjälp önskas.

Vid våra utflykter delar vi ut en broschyr om föreningen till de som inte är medlemmar. Den finns på vår Facebooksida, så hjälp gärna till att sprida den!

När jag skrev ett inlägg om mosippa i Facebookgruppen Naturvårdsarter i Sverige med en vacker bild på en fantastisk tuva med 60 blomstjälkar av mosippa har det inlägget i skrivande stund fått närmare 500 ”gilla”. Det är det största antal jag någonsin haft på de över 1 000 inlägg jag skrivit i olika ämnen på Facebook, LinkedIn och min solcellsblogg. Så naturintresse finns hos många.

En viss undran är hur vi får fler att ta steget till att aktivt delta i olika föreningsaktiviteter som utflykter, inventeringar av kärlväxter och floraväxteri? Kanhända att en del blir avskräckta av ordet inventering. Det kan låta ambitiöst och att man behöver vara duktig på artbestämning. Men det är absolut inget måste. Vi går i en grupp och lär av varandra, där alla kan bidra med den kunskap man har. Alla är välkomna. Att gå tillsammans med andra är nog det snabbaste sättet att lära sig flera växtarter. Så ta chansen att hänga med på våra aktiviteter i sommar! Vi ses på Bioblitzten i Sala 8 juni.

Bengt Stridh, ordförande

Nu laddar vi för en ny Bioblitz!

Av Josefin Kjellberg

Får två år sedan gick den första Bioblitzten i Västmanland av stapeln, då på Södra Björnö, Västerås. I fjol höll vi till i vackra Norska hagar, Köping. Nu 2024 blir det Bioblitz i Sala, som för övrigt firar 400 år i år. Närmare bestämt kommer vi att hålla till i området som kallas ”Salakalken”. Som namnet antyder rör det sig om ett kalkrikt område som hyser en intressant flora – och därmed också ett rikt insektsliv.

Vad?

Under en Bioblitz inventerar man så många arter man kan på en viss plats i syfte att öka kunskapen om platsens biologiska mångfald. För att öka allmänhetens intresse för biologisk mångfald erbjuder vi också ett späckat program med punkter som blomster- och humlevandring, vattenhävning av insekter, fågelsångslyssning och fladdermusspaning.

Botaniska föreningen i Västmanlands län deltar i Bioblitzten för att öka intresset för våra vilda växter och den biologiska mångfalden, för att locka nya medlemmar till föreningen samt för att få möjlighet att träffa och samarbeta med andra föreningar som också verkar för naturen.

För vem?

Alla är varmt välkomna att delta i Bioblitzten – inga förkunskaper krävs! Programpunkterna passar såväl stora som små. Samtidigt finns det många kunniga botaniker, ornitologer och entomologer på plats, så även för den erfarna finns det möjlighet att fördjupa sig.

Det går bra att vara med på någon enstaka programpunkt, prata med botanikintresserade vid föreningens informationsbord och/eller vara med och njuta av naturfesten hela dagen.

När och var?

Varmt välkomna till Bioblitz i Salakalken den 8 juni 2024 klockan 10–16. Bioblitzten kommer att vara intill Sala silvergruva – håll utkik på BFiV:s hemsida för detaljer.

Föreningens utställning vid fjolårets Bioblitz i Norska hagar, Köping.

Program 2024

Söndag 2 juni, 10.00 – cirka 15.00

Inventering

Atlasrutorna 11G2c och 11G2d i Hallstahammars kommun. Vi hittar så många växter vi kan i den utvalda rutan (5x5 kilometer). Alla kan delta oavsett kunskaper.

Onsdag 5 juni – torsdag 6 juni

Försommarkollen

Svenska Botaniska Föreningen vill att du går ut kollar några försommartecken. Rapportera här: www.forsommarkollen.se

Lördag 8 juni

BioBlitz, Salakalken

Träffa botaniker, ornitologer, entomologer och många andra naturintresserade – hela dagen eller bara en stund. Samarrangemang med flera föreningar och Studieförbundet.

Söndag 16 juni

Vilda blommornas dag

Tillsammans med Naturskyddsföreningen.

Arboga, 10.00 och 15.00

10.00. Start: Parkeringen vid Åbågens vårdcentral.
15.00. Högsta koloniområde – samling vid parkeringen där.

Köping, 10.00 – cirka 12.00

Vandring i lugn takt i Norska hagar, Köping. Vi avslutar vandringen vid natursköna Norra torpet där det finns möjlighet att beskåda en örtagård med krydd- och medicinalväxter.

Surahammar, 13.00 –

Vi gör ett besök i skog och mark väster om Gunnilbokorset, ett område präglat av tiden då kor betade fritt på skogen. Vi går på gamla Naddtorpsvägen där vi bland annat letar efter en av "årets växter", brunklöver.

**Västerås, Ängsö,
10.00 – cirka 12.00**

Vi spanar bland annat efter den vackra backklövern och njuter av vackra omgivningar.

Lördag 6 juli – söndag 7 juli

Flower Meet

Vi inventerar atlasrutorna 11G2c och 11G2d i Hallstahammars kommun. Alla kan delta oavsett kunskaper. Vi lär av varandra. Gemensam middag på kvällen. Det går även att vara med en av dagarna.

Fredag 9 augusti, 16.45 – cirka 18.30

Inventering slätteräng vid Vallby friluftsmuseum.

Lördag 10 augusti

Hälleskogsbrännans dag

Arrangeras av länsstyrelsen. BFIV deltar.

Söndag 18 augusti, 10.00 – cirka 15.00

Inventering

Atlasrutorna 11G2c och 11G2d i Hallstahammars kommun. Årets tredje och avslutande besök i de båda atlasrutorna.

Söndag 8 september

Swamputflykt

Söndag 20 oktober, 15.00 – cirka 18.00

Höstmöte

Studieförbundet, Västerås.

Kompletterande information, eventuella ändringar och nyttillkomna aktiviteter meddelas via e-post och föreningens webbplats: www.bfiv.se.

Vi ses även på Facebook!

Sök på Vilda växter i Västmanland och gå med i gruppen.

Bombmurkla – vårens glädjespridare

Av Tom Sävström

Bombmurkla *Sarcosoma globosum* växer i näringsrik grandominerad skog, vanligtvis rör det sig om äldre skog på sandig – moig och väldränerad mark, gärna på flacka moränryggar eller vid foten av rullstensåsar. Från Dalarna och norrut finns många fynd i älvnära granskogar.

Normalt påträffas fruktkropparna efter snösmältningen under vårvintern och våren och fruktkroppar kan ses så långt fram som i maj – juni. Under 2015 gjorde jag fynd av några färska fruktkroppar den 22 december på en lokal norr om Magsjön i Surahammar, efter en regnig och mild månad. Annars är den som sagt en utpräglad vårsvamp.

Som ung är bombmurklan klotrund, utspänd och fylld med en geléartad vätska som den utnyttjar som vattenreservoar under sin mycket långsamma utveckling till moget stadium. Den kan bli upp till tolv centimeter bred, har brun sammets-

luden utsida och svartbrun glänsande disk, som utgör själva hymeniet där sporererna bildas.

Fyndet som slog ner som en bomb

För drygt 30 år sedan, närmare bestämt 13 april 1991, hittade jag bombmurkla i granskog nära korsningen gamla Gunnilbovägen/vägen till Naddtorpet, väster om Ramnäs. Västmanlands svampnestor Holger Axelsson kontaktades och fyndet kom att uppmärksammas i en artikel i Vestmanlands läns tidning. På tidningens första sida fanns rubriken ”Bomb påträffad utanför Ramnäs”. Den som satte rubriken förstod att skapa uppmärksamhet kring nyheten.

Holger Axelsson berättade vid tillfället att bombmurklan var mera allmän förr och att många tidigare kända lokaler i Mälardalen hade spolierats, genom främst kalavverkningar. Han berättade

Dessa rader har tillkommit som en följd av mitt intresse för bombmurklan, denna säregna skålsvamp – fridlyst och rödlistad som sårbar. Samtidigt vill jag gärna lyfta fram bombmurklans granskogar som intressanta och skyddsvärda, då de ofta uppvisar höga naturvärden.

Många naturintresserade väljer nog inte i första hand den mörka granskogen som utflyktsmål under våren. Men varför inte ta en tur och uppleva bombmurklan och

Bombmurkleskogen, Surahammar, 2016-04-14.

granskogens underbara mångfald och mystik!

För att öka kunskapen om arten och om granskogarnas skyddsvärden är det viktigt med fortsatta eftersök av nya bombmurklelokaler samt uppföljande besök på redan kända sådana.

Svampen tycks inte överleva en slutavverkning. Och vad händer med bombmurklorna i granskogar som dödas av granbarkborreangrepp? Det är något för framtida forskning att söka svar på.

En glädjande syn av mogna fruktkroppar i Bombmurkleskogen, 2014-04-14.

också att barn förr lekte med svampen genom att kasta den på varandra som bomber.

Nya lokaler hittas

Året 2000 kom vi i Naturskyddsföreningen Surahammar att göra nya fynd av svampen, dels vid Jobsbo, Sura, (Lars Bsenko) och mellan åsen och Gatstubäcken, Ramnäs, (Tom Sävström). Inspirerad av dessa fynd började jag själv mera systematiskt att söka

av granskogar på jakt efter bombmurklor och andra naturvärden. Och flera nya lokaler skulle hittas och för varje gång sprida samma glädje och fascination över upptäckten av nya "bomber".

Kalhyggen hotar bombmurklan

Fram till och med 2023 känner vi till minst 40 lokaler i Surahammars kommun, som hyser bombmurkla. Uppskattningsvis är cirka 20

Den som tar sig tid att njuta av granskogarnas mångfald och mystik kan göra viktiga och intressanta fynd. Bilden ovan visar en växtplats för bombmurkla (Degran, Lisjö, 2022 -04-24). Till vänster en mogen fruktkropp av bombmurkla, fotograferad 14 april 2016.

Artikels samtliga bilder är fotograferade i Surahammars kommun.

av dessa lokaler negativt påverkade av skogsbruk, varav flera kalhuggna. Sex lokaler finns i naturreservat, två i biotopskyddsområden, ett i område med naturvårdsavtal och fem i skogsägares frivilliga avsättningar.

Bombmurkleskogen

Den antalsmässigt rikaste lokalen finns vid foten av Strömsholmsåsen norr om vattenverket i Ramnäs socken och den har vi döpt till Bombmurkleskogen. År 2016 räknade jag till 2 247 exemplar som koordinatsattes i cirka 60 delförekomster.

Bombmurkleskogen fick 2023 skydd genom ett naturvårdsavtal tecknat mellan länsstyrelsen och markägaren Kommunalteknik, omfattande en tidsperiod på 50 år.

Även denna skog var hotad av avverkning, som glädjande nog kunde avvärras. Det framstår som viktigt att samtliga kända och opåverkade lokaler med bombmurklan

långsiktigt måste ges ett permanent skydd. Mindre områden kan biotopskyddas, större måste skyddas i naturreservat.

Ut och leta och upplev

Genom att studera alla fynd av bombmurkla i Västmanland som är inlagda i artportalen till och med år 2023 kan följande siffror på antalet kända lokaler uppskattas: Surahammar 40, Västerås 17, Sala 10, Köping 3, Hallstahammar 3, Fagersta 1. För Skinnskatteberg, Arboga, Kungsör och Norberg saknas rapporter. Man kan nog utgå ifrån att ett stort mörkertal föreligger, så det finns säkert nya upptäckter att göra.

I Naturskyddsforeningen här i Surahammar har vi under åren visat bombmurklor för intresserade personer och alltid blir svamparna populära glädjespridare och fotoobjekt. Såväl barn som vuxna finner upptäckarglädjen i den mörka granskogen under tidig vår.

Tack

till alla er som på olika sätt delar kunskaper, bilder och upplevelser här i Blåsippan och i Facebookgruppen Vilda Växter i Västmanland.

Vad vill du läsa om i nästa Blåsippan?

Välkommen med tips och idéer!

Du är förstås även välkommen att skriva något själv.

Skriv till:
blasippan@yahoo.com

Nästa Blåsippan kommer ut hösten 2024. Manusstopp 15 september.

Lopplummer – från en till fem arter

Av Bengt Stridh

Det vi varit vana att kalla lopplummer har delats upp i fem olika arter enligt en uppdatering i Artportalen i december 2023. Uppdelningen i de olika arterna baseras på ett arbete av en kanadensisk forskare (Björck 2020). Arterna är dråglopplummer *Huperzia suberecta*, grön groddlummer *H. selago*, gul groddlummer *H. arctica*, nållopplummer *H. acicularis* och äkta lopplummer *H. europaea*.

Uppdelningen har gjort att nästan alla gamla fynd i länet av lopplummer i Artportalen ändrats till lopplummer (aggregat) *Huperzia selago* agg. Det finns 16 fynd från 2003–2022 som anges som äkta lopplummer. Det beror på att tidigare delade man in i två underarter, där den ena var vanlig lopplummer *Huperzia selago* ssp. *selago*, som nu fått namnet äkta lopplummer. Antar att de som angav

fynden till denna underart då utgick från att det inte var groddlummer *Huperzia selago* ssp. *arctica* (nu gul groddlummer). Men med den nya uppdelningen kan vi inte helt lita på att tidigare fynd som anges som äkta lopplummer i Artportalen verkligen är den arten. Återbesök rekommenderas för kontroll.

Fotografera och ta belägg

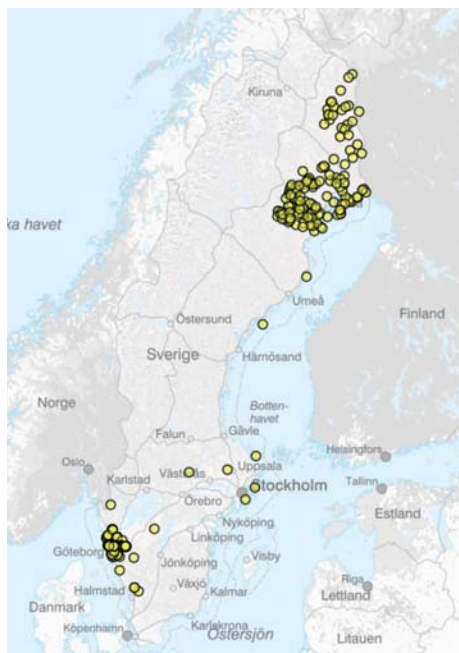
Vi bör kunna ha fyra arter av lopplumrar i länet. Gul groddlummer är främst en fjällart så den lär vi inte hitta hos oss. För att säkerställa vilken art det är ska man ta ett fysiskt belägg och ett foto, som visar färgen bättre än på pressade belägg, som kan användas för verifiering av art.

Lennart Stenberg, Naturhistoriska museet, skriver att han tittat på museets belägg av

Grön groddlummer. Första verifierade fyndet i länet som lagts in i Artportalen. Övre Källfallet, Skinnskatteberg, 2017-07-23.

lopplumrar. Det fanns bara en handfull fynd av loppplumrar i provinsen Västmanland. Bland dessa fanns äkra loppplummer, grön groddlumner och kanske en drågloppplummer. I Artportalen finns ett fynd i Skinnskatteberg 2017 av grön groddlumner, som Lennart kunde verifiera från bilden.

Fynd av grön groddlumner som lagts in i Artportalen. Fyndbilden illustrerar snarast var man letat efter de olika lumnerarterna än den verkliga utbredningen i Sverige för denna art. Uttag Artportalen 2024-05-11.

Referenser:

- Björk, Curtis R. (2020). Notes on the Holarctic Species of *Huperzia* (Lycopodiaceae), with Emphasis on British Columbia, Canada. *Annalen Botanici Fennici*, 57(4-6):255-278 (2020). Vetenskaplig artikel där de olika arterna beskrivs. Länk: <https://doi.org/10.5735/085.057.0410>
- Stenberg, Lennart, & Uotila, Pertti (2023). Loppplumrar *Huperzia* i Norrbotten. *Nordrutan*, 28(1): 9-24. Har bestämningsnyckel och bilder av herbariebelägg.
- Ljungstrand, Erik (2023). Fyra olika loppplumrar i Västsverige. *Calluna* (40)4: 20-23. Fältpbilder på fyra av de fem arterna.
- Engström, Patrik (2024). Senaste nytt om loppplumrar. *Vilda Växter* 2024.1: 18-19. Fältpbilder på alla fem arterna.

Bestämningsnyckel

Bestämningsnyckeln är hämtad från Nordrutan (Stenberg & Uotila 2023, med tillstånd av Stenberg) och kan vara till hjälp vid artbestämning av loppplumrar. Se även bilder i *Calluna* (Ljungstrand 2023) och *Vilda Växter* (Stenström 2024).

- 1 Skottspets tofslik. Blad utstående – något snett nedåtriktade; några blad bredast ovan mitten; 0-få groddknoppsgrenar, vilka är kortare än stjälkens blad och ej utskjutande. *suberecta*
- 1 Skottspets kottlikcylindrisk. Blad upp-rätta-snett uppåttstående-utstående, ej snett nedåtriktade, bredast mot basen; groddknoppsgrenar ofta rikliga, lika långa eller längre än stjäklbladen, ofta utskjutande. 2
- 2 Orange-gul-gulgrön färg; blad kloklit böjda och ±tilltryckta; skott ej ledade; groddknoppsgrenar tydligt längre än stjäklbladen, sitter i tydliga, ofta täta pseudokransar. *arctica*
- 2 Grön-gulgrön färg; blad raka-svagt böjda, vanligtvis utstående-snett uppåtriktade; groddknoppsgrenar ofta längre än stjäklbladen, sitter i glesa pseudokransar eller är ensamma, långt och glest placerade. 3
- 3 Blad utstående-snett uppåtriktade, sitter i oregelbundna rader; groddknoppsgrenar vanligen glesa, spridda, sällan i pseudokransar; skott ej ledade. *europaea*
- 3 Blad snett uppåtriktade-tilltryckta, sitter i regelbundna rader; groddknoppsgrenar vanligen i pseudokransar, sällan några enstaka; skott vanligen ledade. 4
- 4 Grön-mörkgrön färg, blad smala, avsmalnande, spetsiga, ofta lite böjda; groddknoppsgrenar ofta i ganska närasittande pseudokransar, i regel lite utskjutande. *selago*
- 4 Gulgrön-ljusgrön färg; blad smala, mycket jämt avsmalnande, ±raka, uddspetsiga; groddknoppsgrenar i glest sittande pseudokransar, tydligt utskjutande. *acicularis*

Miljöövervakning av hotade växter

Av Sofia Lund (text) & Bengt Stridh (foto)

Många av er som läser Blåsippan vet säkert vad floraväkteriet är. Kanske har du själv floraväktat någon art? Den här artikeln riktar sig till er andra – ni som har en lite dimmig bild av vad det innebär. Jag ska här försöka förklara vad floraväkteriet är och varför det är så viktigt.

Vad gör en floraväktare?

Kort kan man säga att floraväkteriet innebär att kända växtplatser för hotade arter besöks regelbundet. Vid varje besök räknas hur många exemplar som finns av arten. Vid floraväkteri följs en standardiserad metodik. Det gör att resultaten från olika år och olika delar av landet kan jämföras.

Att hitta fram till växtplatsen kan ibland vara en utmaning. Om det var länge sedan platsen besöktes kan förutsättningarna ha förändrats och ibland är lokaluppgifterna ganska vaga. Då behöver man ha tålamod och tid att söka runt. En del arter syns bara under en ganska kort period och då behöver man komma rätt i tid för att hitta den.

Om man inte hittar arten man letar efter så kan det bero på att inte längre finns kvar. Men det kan också vara så att man inte är där vid riktigt rätt tid, att det är ett dåligt år för just den arten eller att miljön förändrat sig lite och att arten därför flyttat på sig lite. Eller så är det som med trattkantareller, de finns där framför ögonen på dig men du får ändå inte ögonen på dem. Då kan det behövas flera besök för att hitta arten eller till sist tvingas inse att den inte längre finns här.

När man väl hittat arten så ska man räkna antal exemplar. Olika arter räknas på olika sätt, det kan vara plantor, tuvor, stjälgar, strån, skott eller kvadratmeter. Det är viktigt att man använder rätt enhet så att man kan jämföra uppgifterna över tid och mellan olika delar av landet.

Man antecknar antal, enhet och eventuellt hot. Man tar också anteckningar om platsen, allt som kan underlätta för nästa floraväktare att hitta och avgränsa växtplatsen. Om man inte hittar arten så anger man det tillsammans med en anteckning om

Starkt hotad (EN): Mosippa har haft en minskande trend under lång tid i länet. Insatser av floraväktare, som att rensa bort sly och ris samt skapa bar jord runt plantorna för att underlätta frögrodd, är viktiga för att bevara våra lokaler. Gubbvad, 2020-04-08.

man tror att arten ändå finns kvar eller om platsen inte längre verkar vara en lämplig miljö för arten.

Resultatet rapporteras i Artportalen. Som floraväktare har man en speciell behörighet och kan då rapportera uppgifterna knutna till en specifik floraväktarlokal. Rapportera sina fynd kan man göra vid sin dator när man kommer hem eller i en app i mobiltelefonen direkt i fält.

Floraväktarlokaler

En stor skillnad mellan floraväkteri och egen rapportering i Artportalen är att floraväktarfynd är knutna till en specifik lokal med ett unikt ID-nummer. Att det är uppbyggt så är för att man enkelt ska kunna följa utvecklingen på en lokal.

När man i arbetet med kommande rödlista behöver veta hur det går för en art så använder man sig i stor utsträckning av floraväktardata. Där kan man enkelt se vilka fynduppgifter som hör till vilka lokaler. Då kan man relativt enkelt få ut uppgifter om hur stor andel av lokalerna som har minskande populationer. Man kan också se hur långlivade eller kortlivade olika arter är på sina växtplatser. Om man tittar i den vanliga rapporteringen i Artportalen så kan den ge en minst sagt rörig bild. Vad som i verkligheten är en liten väl avgränsad växtplats kan på Artportalen se ut som en hel pricksvärm. Om man inte själv har varit på platsen så kan man tolka det som att arten förekommer på en mängd dellokaler och då överskattar man artens förekomst.

Varje växtplats behöver registreras som en floraväktarlokal innan man kan registrera fynd på den. Det är endast floraväktarsamordnarna som har behörighet att göra detta. När det hittas nya växtplatser för arter som ingår i floraväkteriet behöver man således skapa nya floraväktarlokaler.

Nära hotad (NT): Skogsklocka är en 2-årig art som missgynnas av igenväxning, väggantsslätter vid fel tidpunkt och spridning av blomsterlupiner. Österflena 2021-07-12.

Sårbar (VU): Knärot växer i äldre barrskog och hotas av skogsbruket, där kalhyggesbruk gör att arten försvinner. Näs, 2013-07-18.

Varje floraväktarlokal har dels ett fyndplatsnamn, dels ett extern-ID. Extern-ID består av en eller två länsbokstäver, de tre första bokstäverna i kommunen och ett fyrsiffrigt löpnummer. Extern-ID är unikt. Fyndplatsnamnet är ett geografiskt platsnamn. Det senare behöver inte vara unikt utan kan vara samma för flera floraväktarlokalerna.

Om det på en växtplats förekommer flera olika arter som ska floraväktas så hanteras de som varsin floraväktarlokal med varsin extern-ID. Om det till exempel växer slättergubbe och backsippa i samma äng så gör man två olika floraväktarlokalerna på platsen.

Floraväktarlokalerna bör anges med sådan noggrannhet så att det är lätt att återfinna växtplatsen, gärna \pm 5–25 meter. För stora växtplatser rekommenderas att man använder sig av en polygon i stället för en punkt. Floraväktarlokalerna ska vara väl avgränsade och inte ligga för nära varandra.

När man i Artportalen är inloggad i rollen floraväktare och rapporterar i projektet Floraväxteri Sverige så rapporterar man på de redan skapade "floraväktarlokalerna". Likadant i floraväktarappen. Floraväktarsamordnarna jobbar kontinuerligt med att skapa lokaler,

det vill säga avgränsa dem och ge dem extern-ID, men också att förbättra lokaluppgifter i befintliga lokaler. Det kan vara en lokal som ursprungligen angavs med \pm 100 meters noggrannhet som efter hand kan ges en mer noggrann koordinat eller göras om till en polygon. Detta görs allt efter som lokaler besöks och floraväktare återkopplar till sina samordnare om lokalernas läge.

Floraväktarlokalerna som inte längre är relevanta att återbesöka arkiveras. Det kan vara för att växtpopulationen har dött ut eller för att platsen har förändrats så mycket så att det inte längre finns förutsättningar för arten att växa där. Även floraväktarlokalerna för arter som man bedömer inte längre, eller inte just nu, behöver floraväktas arkiveras. Arkiveringen görs av floraväktarsamordnarna.

Vilka växter floraväktas?

Floraväxteriet fokuserar på hotade växter (det vill säga de som bedömts till kategorierna VU, EN och CR i senaste rödlistan) och växter som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv. Floraväxteriet omfattar endast kärlväxter. Idag är det närmare 400 arter, underarter och varieteter av växter som floraväktas.

En del arter undantas generellt från floraväxteriet trots att de finns på dessa listor. Dessa undantag är skogsalm, lundalm, ask och ålgräs. Det beror på att det finns bättre metoder än floraväxteriet för att följa dessa arters numerär över tid.

På regional nivå kan man välja att floraväcka ytterligare arter som är av regionalt intresse. Det kan vara arter som är fåtaliga eller starkt minskande inom länet även om de är livskraftiga i andra delar av landet. I Västmanlands län har man valt att floraväcka ett flertal sådana arter.

Som floraväktare väljer du givetvis själv vilka av alla de listade arter du vill floraväcka. Arter som du är trygga med att du känner

Sårbar (VU): Backsippa hotas av igenväxning med buskar och träd när betet upphör. Betet behöver vara lagom, hårt fårbeta kan missgynna backsippan. Kocktorp, Ängsö, 2022-05-01.

igen. En del släkten kräver experter för att säkert artbestämma och de floraväktas därför bara av enstaka personer i landet.

Hur ofta ska en art floraväktas?

Det krävs i regel många års observationer med en standardiserad metod för att man ska kunna se om en art säkert minskar eller ökar. I den bästa av världar borde alla växtplatser för hotade arter kontrolleras årligen. Det mäktar vi dock inte med utan vi får göra prioriteringar.

Tumregeln är att varje växtplats ska floraväktas minst vart femte år. Ertåriga eller kortlivade arter bör floraväktas oftare, gärna årligen. Ju större hotet är mot arten desto viktigare är det att den följs upp ofta. CR- och EN-arter kan därför floraväktas oftare än VU-arter.

Organisation

Floraväkteriet är ett nätverk av naturintresserade personer, ingen förening utan ett nätverk. En del är flitiga och floraväktar nästan varje ledig stund under sommarmånaderna. Andra besöker någon eller några växtlokaler i närheten av där de bor. Varje liten insats är viktig och alla är välkomna att delta!

Svenska Botaniska Föreningen sköter den nationell samordningen. Det görs på uppdrag av och i nära samarbete med SLU Artdatabanken. I varje region (län eller landskap) finns en eller ett par samordnare. I Västmanlands län samordnas floraväkteriet av Bo Eriksson och Bengt Stridh.

Floraväkteriet startade i liten skala för 35 år sedan. Det är en ideell verksamhet där naturintresserade och amatörbotaniker utför det vi idag kallar miljöövervakning. Floraväkteriet är ett av ganska få exempel på medborgarforskning som har fungerat över tid. Med tiden har antalet arter som väktas utökats och framför allt har antalet floraväktare ökat. Idag är vi drygt 700 floraväktare i landet. Förra året väktade vi tillsammans

Starkt hotad (EN): Fältgentiana är en 2-årig hävdberoende art som kräver slåtter och gärna efterbete för att förhindra igenväxning och förnaansamling. Slåtter måste ske vid rätt tid, vilket varierar beroende på om den är tidigblommande eller senblommande på lokalen. Kolarhagen, Sala, 2020-09-20.

Nära hotad (NT): Svinrot missgynnas av igenväxning. Sundängens naturreservat, 2018-05-25.

Starkt hotad (EN): Ryl, vars blad kan vara lite knepiga att hitta bland lingon. Kalavverknig, markberedning, igenväxning med gran är bland hoten för ryl. Växtplatser bör markeras så arten lätt kan återfinnas vid skogsskötsel och skador undvikas. Virsbo, 2021-07-25.

Länsart: Adam och Eva växer i länet bara i södra delarna av Ängsö naturreservat. Den hotas av igenväxning, för hårt fårbete och av vildsvin som äter dess knölar. Skurusund 2014-05-10.

10 100 lokaler i landet, varav 8 600 lokaler för hotade arter eller EU-arter.

Viktig miljöövervakning

I allt naturvårdsarbete behöver man ha aktuell kunskap om var arter finns och hur det går för dem, om de ökar eller minskar. Den här kunskapen behövs för att man ska kunna prioritera och utforma naturvårdsinsatser dit de gör bäst nytta. En del miljöövervakning görs av länsstyrelserna. Men en stor del av miljöövervakningen i Sverige sker idag på ideell basis. Genom floraväkteri, fågeltaxering, dagfjärilsövervakning och andra initiativ.

Den information floraväktarna samlar in används av kommuner, länsstyrelser, naturvårdsverk och andra i arbetet med att bevara biologisk mångfald. Sammanställningar av Floraväktarnas uppgifter är viktiga underlag för bedömning av vilka växter som ska vara rödlistade i Sverige och för rapportering till EU om miljötillståndet i Sverige.

Floraväktarapp och stödmaterial

Artportalen för floraväktare är ganska krånglig och det är lätt att göra fel. Därför har vi tagit fram en app för mobiltelefon som gör det lättare att hitta lokaler som behöver besökas och att rapportera sina resultat.

Floraväktarappen finns för Android (sök floraväktare i Google Play) och för iOS (sök floraväktare i App Store). För att kunna använda appen behöver du ha ett konto i Artportalen med behörigheten floraväkteri. Appen hämtar data från och rapporterar till Artportalen.

På Svenska Botaniska Föreningens hemsida finns ett antal stöddokument för dig som floraväktare. Där finns bland annat en handledning för floraväktare som beskriver vad floraväkteriet är och hur man gör, både i fält och när man rapporterar. Ett separat dokument guidar dig genom alla steg i Artportalen.

Ett mycket viktigt dokument är enhetsdokumentet som anger i vilken enhet de olika arterna ska räknas. Om floraväkteriet ska kunna ge ett kunskapsunderlag som kan användas för att se trender och bedöma bevarandestatus är det viktigt att räkningen sker på ett standardiserat sätt. Då är det viktigt att vi vet vad det är som ska räknas. Är det strån, tuvor, skott, stjälgar eller plantor? Det är olika för olika arter. I det här dokumentet finns en lista där det för varje art framgår hur varje räknas.

Komma i gång

För att bli floraväktare behöver du inte vara en superduktig botanist. Däremot behöver du ha tålmod och vara noggrann. Du bör ha vana att röra dig i naturen, utanför stigar och vägar, och det är en fördel om du är bra på att läsa karta och navigera i terrängen.

Ta kontakt med Bo eller Bengt så får du veta mer om hur du kan hjälpa till. Då får du också en introduktion och floraväktarbehörighet. Sen är det bara att ge sig ut. Antingen på egen hand eller tillsammans med andra likasinnade.

Ett sätt att komma i gång kan vara att fokusera på en kommun och i den kommunen gå igenom en art i taget, allteftersom säsongen avancerar. När man letar efter en art är man uppmärksam på miljön på ett annat sätt än när man bara går ut och ser vad man hittar. Om man då besöker alla kända växtplatser för en viss art i sin hemkommun så kommer man verkligen att lära sig arten och dess ekologi.

Börja med att ta reda på vad det finns för hotade växter i din hemkommun och se om det är någon av dem som du tror att du kan lära dig. Du gör så mycket du vill och kan. Varje liten insats är viktig och alla är välkomna att delta!

Årsmöte berättade om floraväkteri

Av Bengt Stridh

Botaniska Föreningen i Västmanlands län hade årsmöte den 9 mars hos Studieförbundet i Västerås med givande föredrag om floraväkteri av Sofia Lund, som är nationell samordnare för floraväkteriet. Det var dessutom information om länsinventeringen av kärlväxter, floraväkteri i länet, Bioblitz 2024, årets växt 2023 och 2024.

Fjolåret gav ett rätt rejält ekonomiskt underskott vilket har gjort att vi för detta år gjort olika åtgärder för att någorlunda balansera intäkter och utgifter. Genom att vara på Studieförbundet vid våra möten sparar vi in hela lokalhyran, drygt 2 000 kronor under 2023. Genom att använda lite tunnare papper i Blåsippan kan vi komma under porto-gränsen på 100 gram och spara runt 3 000 kronor per år. Vi var också tvungna att ta bort vårt tidigare stöd till Thomas Karlssons minnesfond (5 000 kronor) och vi kommer inte att sponsra någon bussresa i år.

Våra intäkter skulle vi kunna öka genom att värva flera medlemmar, där kan alla hjälpa till. Genom att satsa lite mer på flera besök av fyndplatser för hotarterna i kategorierna starkt hotade och sårbara i flora-

Sofia Lund höll föredrag om floraväkteri.

väkteriet kan vi kanske få lite mer stöd från Svenska Botaniska Föreningen.

Länsstyrelsen hade förvarnat om en möjlig neddragning i ersättning för administration av floraväkteri och övervakning av hotade och sällsynta arter i länet, men ersättningen blir kvar på 20 000 kronor för 2024 vilket vi är tacksamma för.

Styrelsens sammansättning:

Bengt Stridh, Västerås, ordförande
Ann-Christin Nordberg, Kolsva, vice ordförande
Bo Eriksson, Västerfärnebo, sekreterare
Sylvia Arnell, Västerås, ny kassör
Gunnar Björndahl, Arboga
Einar Marklund, Surahammar
Dennis Nyström, Västerås
Josefin Kjellberg, Västerås

Årsmötet lockade 25 personer.

Åtskilliga besök, fulla av omsorg

Av Bengt Stridh & Bo Eriksson

Förra årets verksamhet i floraväkteriet i länet resulterade i hela i 573 besök på 534 lokaler, varav 32 utan återfynd. Besöken gjordes för 80 arter. Allt enligt uttag från Artportalen 2023-12-29.

Antalet besök och lokaler inlagda i projekt Floraväxteri Sverige i Artportalen från Västmanlands län redovisas i Figur 1. Flest besök har gjorts på lokaler för NT-arter (273), som svarar för 51 procent av de besökta lokalerna. Det är en ökning i antal besökta lokaler jämfört med 2022, som beror på flera besökta VU- och NT-lokaler, medan antalet besökta EN-lokaler och lokaler för länsarter är lägre jämfört med 2022.

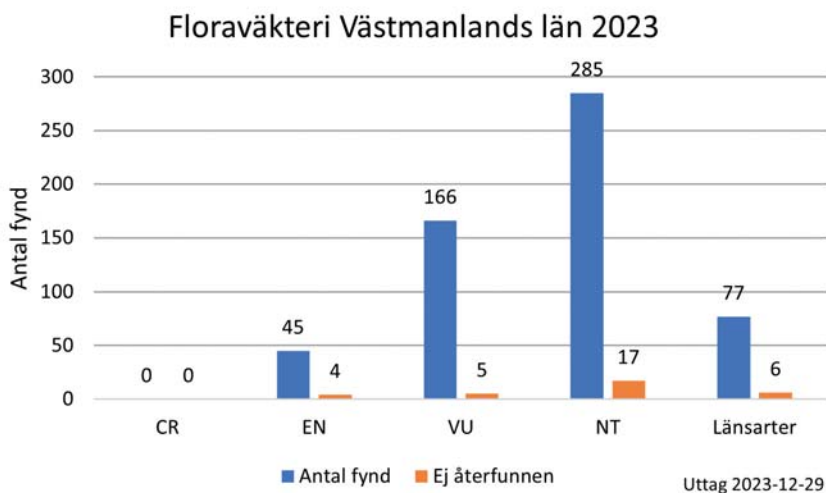
Minskningen i antal besök när det gäller länsarter beror på att vissa kulturspridda arter har flyttats ut från floraväkteriet. Det gäller färgginst *Genista tinctoria*, gulplister *Lamium galeobdolon* (underarter vanlig gulplister subsp. *galeobdolon* och praktgulplister subsp. *argentatum*), gulsippa *Anemone ranunculoides*, hasselört *Asarum*

Vanlig Backsippa *Pulsatilla vulgaris* subsp. *vulgaris* (VU). Kåbacken, 2023-04-29. Foto Bengt Stridh

europaeum, luktsmåborre *Agrimonia procera*, sommarfläder *Sambucus ebulus*, stor ormröt *Bistorta officinalis* och stortimjan *Thymus pulegioides*. Dessa arter lägger vi fortsättningsvis in enbart som privata fynd i Artportalen.

I floraväkteriet ingår inte ask *Fraxinus excelsior* (EN) och skogsalm *Ulmus glabra* (CR). Förekomster av rödlistade småarter har liksom tidigare år på grund av artbestämningssvårigheterna och kunskapsbrist inte varit prioriterade att leta efter.

Åkerkulla oväntat fynd i centrum

Av Bengt Stridh

Den 3 september 2023 skrev Markus Rehnberg i vår Facebookgrupp Vilda växter i Västmanland följande: ”Då dotter med vän är på bio fick jag plötsligt lite tid att slå ihjäl på stan (Västerås). Blev en promenad längs Svartån för att kolla i det höga vattenflödet. Vid Prästbron fastnade mina ögon på en korgblommig växt med vita blommor.” Markus misstänkte att det var åkerkulla *Anthemis arvensis*, som är rödlistad som nära hotad.

Jag gjorde ett besök på platsen dagen efter för att fotografera plantan. Växtplatsen fick mig att byta strategi. Det verkade vara en yta som staden brukar slå med gräsklippare, även om det var ett tag sedan på grund av det myckna regnandet. Det fanns en risk att man skulle komma att slå ytan igen när det blev

torrare väder. Den radikala lösningen blev därför att gräva upp plantan för att ge den ett nytt hem i en kruka hemma hos oss. Det visade sig vara en bra strategi, eftersom ytan mycket riktigt var slagen vid ett senare besök.

Boken Nordens flora har fyra arter i släktet *Anthemis*, varav tre med vita strålblommor. Men kollar man i Dyntaxa på släktet *Anthemis* finns tio arter med svenska namn och åtta arter som saknar svenskt namn, och som alla är funna i Sverige, de flesta av dem med tillfälliga förekomster. Hur många som är vitblommiga vet jag inte, och inte heller hur många av dem som skulle kunna förväxlas med åkerkulla.

Plantan mädde bra i sin kruka. Den fick betydligt fler grenar och blommade in i ok-

Åkerkulla. Plantan ursprungligen från Prästbron i Västerås centrum. 2023-10-01.

tober med 25 blomkorgar eller blomknoppar, men det blev aldrig några frukter. Blommorna hade ingen speciell doft, vilket var ett skäl att utesluta rysskulla *Anthemis ruthenica*. När jag tittade närmare på plantan tyckte jag att alla karaktärer stämde på åkerkulla, förutom att det inte blev några frukter att kontrollera.

Plantan växte i hävdad gräsmark, och det är kanske inte en typisk växtplats för åkergräset åkerkulla, som är ettårig. Eftersom gräsmattan på växtplatsen slås är åkerkulla rimligen ingen medvetet insädd art på platsen. Det växte tre plantor av den ettåriga åkersenap *Sinapis arvensis* i närheten, som kan tyda på att man tidigare fyllt på med jord och gjort en insädd av gräs där dessa ettåriga arter kan ha följt jorden eller fröinsädden. Västmanlands flora (1982) anger att ”nu nästan enbart i gräsmattskanter, nysädda gräsmattor och på dito vägrenar/-slänter”.

Sörmlands flora (2001) anger ”på senare år även spritts med gräsmattefrö” och Upplands flora (2010) skriver att den även är påträffad ”på nysädda gräsmattor”. Biotopen är där-

med rimlig, och troligen är det via gräsmattefrö som den hamnade i denna gräsmatta. Åkerkulla har bara påträffats på två andra lokaler i länet under 2000-talet enligt uppgifter i Artportalen.

Det blev ett udda och kul fynd av denna i Västmanland numera mycket sällsynta art, även om det var en högst tillfällig bekantskap.

Ändrad odling påverkar

I Artfakta från SLU Artdatabanken kan man läsa: ”Åkerkulla är ett exempel på en vanlig art som under de senaste årtiondena haft en kraftig minskning. Minskningen beror till stor del på att det i jordbrukets marginalbygder inte längre odlas någon höstsäd och på att spannmålsodlingen i slättbygderna blivit mer intensiv med allt effektivare gödsling, kalkning och ogräsbekämpning. Rensningen av vallfrö är också mer noggrann. Den gynnades tidigare av att många lantbrukare använde eget klöverfrö. Någon nyspridning av frö förekommer knappast numera och långspridningen av frön är nog inte särskilt effektiv. På övriga lokaler som åkerkanter och renar är konkurrens från kvävegynnade arter ett stort hot.”

Fynd av åkerkulla i Västmanlands län, inlagda i Artportalen. Uttag 2024-05-11.

Åkerkullan blev räddad undan gräsklippardöden.

Årets växt 2023 och 2024

Av Gunnar Björndahl (text) & Bengt Stridh (foto)

Årets växt 2023: kärrspira

Kärrspira *Pedicularis palustris* är troligen i större delen av Sverige den vanligaste inom släktet spiror, *Pedicularis*. Den delas upp i tre underarter, vanlig kärrspira (subsp. *palustris*), höstspira (subsp. *opsiantha*) och nordspira (subsp. *borealis*). För att rapportera till Artportalen om Årets Växt är det inte nödvändigt att kunna fastslå vilken underart det rör sig om – då rapporterar man bara arten kärrspira.

Resultat för kärrspiran i Sverige som helhet

Hur verkar det då gå för kärrspira i Sverige? Detta redovisas bland annat i Svensk Botanisk Tidskrift vol. 117:4, av Jan Y. Andersson. Det kom inte in så många fler rapporter om kärrspira till Artportalen under 2023 jämfört med de närmast föregående åren. Det kan visa på problem. Om det inte kom in så många fler rapporter än vanligt trots ökad uppmärksamhet, så kanske kärrspiran håller på att minska i utbredning, enligt artikeln.

En annan möjlig orsak till den måttliga ”extra-rapporteringen” under 2023 kan förstås vara vädret – det myckna regnandet under senare del av sommaren gjorde det besvärligare att gå ut i blötare marker.

Varje år utser Svenska Botaniska Föreningen en eller flera växtarter som ”Årets växt”. Tanken är att alla växtintresserade ska leta mer än vanligt efter just Årets växt och därefter rapportera sina fynd i Artportalen.

Kandidaterna är normalt inte så sällsynta och/eller allvarligt hotade att de redan är rödlistade, men förtjänar ändå extra uppmärksamhet. Det bör också vara arter som är tämligen lätta att känna igen.

Återblick i Västmanland

Vi kan förstås börja med en återblick och se i ”vår” Malmgren, från 1982. Om kärrspiran står det en hel del. Under de senaste århundradena tycks den ha minskat sin utbredning påtagligt, särskilt i Mälardalen. I inledningen om arten kan vi citera ”Ännu allmän i Bergslagen, tämligen allmän – spridd i Skogslandet; på Mälarslätten numera genom torrläggning och uppodling spridd – tämligen sällsynt, förr allmän.”

Om underarter av kärrspiran skriver Malmgren att det allra mesta i Västmanland tycks vara vanlig kärrspira – det nämns endast ett fynd av höstspira i landskapet, och det från Fellingsbro, alltså i Örebro län.

Om man ser till fynd rapporterade i Artportalen under åren 2000–2023 finns det dock en hel del fynd i Mälardalen trots Malmgrens slutsatser. Vi ska se att det även gäller just för Årets Växt-letandet 2023.

Hur blev det då under 2023?

Tyvärr är det i Artportalen inga noteringar alls från följande kommuner: Arboga, Fagersta, Kungsör, Köping och Norberg (vilket förstås kan bero på antingen att kärrspira knappast finns där eller på låg botanisk aktivitet). De fynd som gjordes under 2023 i de övriga kommunerna avviker knappast från mönstret för hela perioden 2000–2023. I en del fall rör det sig om exakt samma lokaler som även har rapporterats minst en gång tidigare under åren 1980–2022.

Så ska vi se på detta mer i detalj – noteringar från 2023 och i förekommande fall från tidigare år. För exakta koordinater rekommenderar vi sökning i Artportalen.

Hallstahammar:

Hanestorp, strandäng Ö om, Säby socken, öster om Strömsholms slott. 30 maj, 40 plantor/tuvor, blomknopp observerad, Markus Rehnberg.

Den här lokalen är rapporterad tidigare, från 29 maj 2019, av samma person. Från det tillfället står det enbart att kärrespiran är "noterad".

Sala:

Tre näraliggande lokaler vid Bolandsmossen. Samtliga från 24 juli, Thorleif Joelson:

I: 1 planta/tuva, noterad blomning.

II: 1 planta/tuva, noterad blomning.

III: 5 plantor/tuvor, noterad blomning.

Just de här lokalerna förefaller inte vara rapporterade tidigare.

Skinnskatteberg:

Mad vid Långsvan, väster om Bråten, Hed socken. 13 juni, noterad blomning, Thorleif Joelson. Ej rapporterad tidigare.

Surahammar:

I: Stora Björksnarssjön, Ramnäs socken., 8 juli, noterad blomning, Tom Sävström.

Rapporterad två gånger tidigare, med samma koordinater:

18 augusti 2019: Två plantor/tuvor, överblommade, Tom Sävström.

30 juli 2022: noterad, överblommad, Tom och Gunnel Sävström. Detta är det ena av de två fynden från Västmanlands län under 2022.

Vi kan även konstatera att det andra fyndet från år 2022 också är från Surahammars kommun, Ramnäs socken, nämligen från Bosjöns SO-strand, 10 december, noterad av Ralf Lundmark.

II: Björkudden, Ramnäs socken, 12 juli, 10 plantor/tuvor, blomning, Tom Sävström.

Rapporterad från ett något sydligare läge 18 juni 2013, bara "blomning", Tom Sävström.

Västerås:

Här är det endast noteringar från Mälarens närhet, men både långt i väster, mer centralt, och långt i öster, vid Ängsö.

I väster:

I: Jordmarken, Rytterne socken. 31 maj, noterad m² blomning, Markus Rehnberg.

II: Stavsholmen, (strandäng SSO om), Rytterne socken. 12 juni, noterad m² blomning, Markus Rehnberg.

Rapporterad en gång tidigare: 8 juni 2018, 1 planta/tuva, blomning, Markus Rehnberg.

Kärrespira *Pedicularis palustris*. Ytterängsmossen, Ramnäs, 2022-07-19. Foto: Bengt Stridh

Centralt i Mälaramrådet:

III: Västerängsviken på Ridön, Västerås-Barkarö socken. 27 juli, 1 planta/tuva med fullt utvecklade blad, Bengt Stridh, Josefin Kjellberg.

Även rapporterad 12 juli 1990; noterad, BFIV.

I närheten av Ängsö:

I samtliga fall Ängsö socken.

IV: Eskils holme, 28 maj, 500 stjäklar, strån, skott, Anders Hasselrot.

V: Stora Näs, 18 juni, 5 plantor/tuvor, blomning, Bengt Stridh, Tomas Hidman.

VI – XI: Ett antal noteringar från 13 juli, Bengt Stridh, Dennis JP Nyström, Josefin Kjellberg med flera:

VI: Smackhålet, söder om, 5 plantor/tuvor med fullt utvecklade blad.

Och flera noteringar från Smackhålet, SO om:

VII: 10 plantor/tuvor med fullt utvecklade blad.

VIII: 5 plantor/tuvor I blomning.

IX: 5 plantor/tuvor I blomning.

X: 5 plantor/tuvor med fullt utvecklade blad.

XI: fullt utvecklade blad.

Även en tidigare notering vid Ängsö:

Granfjärden, N om. 29 juni 2019, noterad blomning, Bengt Stridh, Lars Woxberg, Michael Åkerberg med flera.

Det är svårt att från dessa fynddata dra mer långtgående slutsatser om hur det går för kärrespiran i Västmanlands län. Vi vill för övrigt också uppmana alla botanikintresserade i Västmanlands län att vara aktiva när det gäller att rapportera Årets växt!

Årets växt 2024:

brunklöver och backklöver

De flesta borde ha en viss uppfattning om vad som karaktäriserar en växt som kan föras till klöverläktet *Trifolium*. Här finns både mer kortlivade, ett- och tvååriga arter, och fleråriga. Vi människor odlar ju klöverarter både till djurfoder, till grüngödsling och (särskilt vitklöver *Trifolium repens*) som inslag i gräsmattor. De flesta arterna är ganska lätta att känna igen. Just de mer gulblommiga arterna kräver kanske större eftertanke – det kan finnas risk att man även tror att humlelusern *Medicago lupulina* är en klöverart.

Brunklöver *Trifolium spadiceum*

Den här klöverarten är oftast tvåårig, och påminner därmed om arterna gullklöver, jordklöver och trädklöver i levnadssättet. Skillnaden är att blommorna snabbt övergår från gul till brun färg. Eftersom brunklöver inte är flerårig, kan mängden plantor på en lokal variera mellan åren. Den svenska utbredningen är lite speciell: i första hand norra Svealand samt sydligaste Norrland! Brunklövern är rödlistad som nära hotad (NT) och har minskat starkt på många håll under senare tid – därför är den intressant att eftersöka.

Förekomst i närområdet: Brunklöver har under åren 2009–2023 nästan enbart rapporterats från området nordväst om en linje från något norr om Kolsva till ungefär Möklinta. Dessutom finns några noteringar alldeles vid gränsen mot Uppsala län, sydost om Sala. Från tiden innan 2009 finns dessutom en del fynd rapporterade från Salatrakten. Redan i Malmgren (1982) står det ”Nu överallt på tillbakagång”.

Fortfarande tycks brunklöver hålla ställningarna i länets nordvästra del och det gäller även den del av Västmanland som ingår i Örebro län, samt Värmland, där den även finns i närheten av Väneren.

Brunklöver. Olofsfors, 2019-07-06.

Fynd av brunklöver i Västmanlands län, inlagda i Artportalen. Uttag 2024-05-13.

Backklöver *Trifolium montanum*

Denna art är flerårig, och med mer rent vita-gulvita blommor än både vitklöver och alsikeklöver (som den annars delvis liknar i växtsättet). I Svealand är den en mycket östlig art, med många fynd i Uppland. Även backklöver är rödlistad som nära hotad (NT). På senare tid har den minskat kraftigt i de flesta landskap där den hittills har funnits.

Förekomst i närområdet: Under åren 2009–2023 har backklöver enbart rapporterats från området söder och sydost om Västerås. Innan dess finns även noteringar något längre västerut, i närheten av Mälaren. Malmgren (1982) anger att den är ”Av ungefär samma frekvens nu som under 1800-talet, undantagandes kring Västerås...” – med vilket väl menas just området med stadsbebyggelse.

I Uppland är backklöver flitigt rapporterad inom de östra två tredjedelarna av landskapet, men knappast något alls i den västra tredjedelen. Väster om ”vårt län” finns inte mycket alls rapporterat.

Fynd av backklöver i Västmanlands län, inlagda i Artportalen. Uttag 2024-05-13.

Backklöver. Kåbacken, 2017-06-25.

Backklöver. Ektorpet, 2019-06-15.

Ut och leta!

Rapportera till Artportalen. Ta gärna hjälp av kartorna från Artportalen, men kom ihåg att arterna kan överraska med ännu orapporterade förekomster.

Givetvis kan du rapportera både om du enbart har letat efter de här arterna och om du har varit ute på en mer heltäckande inventeringsrunda!

Ett slemmigt och vackert monster i svampskogen

Av Tina Nordberg

Tänk dig en slemmig gul massa som glider omkring i markerna och slukar bakterier, sporer och till och med havregryn om man bjuder på det?

Sådan är slemsvampen *Badhamia utricularis*. Faktiskt hör denna och andra slemsvampar inte till svampriket. I stället ingår de i gruppen *Myxomycota*, som i sin tur ingår i riket Protister (*Protistda*). Protister är enkla och ofta encelliga organismer, som varken är svampar, växter eller djur.

Stor utbredning

Den här slemsvampen är utbredd över stora delar av världen. I Sverige är den vanli-

gast söderut i landet. Den förekommer i de flesta miljöer, på alla lövträd och många andra levande växter, däremot är den mindre vanlig på barrträd.

Gillar svampar

Substratet – underlaget som *Badhamia utricularis* växer på – kan vara murken ved, svampar, mossa, bark eller torra blad. Ofta finner man den på svampar. Där tar den glupskt för sig av det som finns att äta på svampens hatthud och fot, likaså äter den gärna på tickors porlager.

Före full mognad genomgår slemsvampen en stor förändring i sin livscykel. Från

Ovanstående bild: De gula bollarna i andra stadiet. Orsta Kolsva, 2023-11-11. Foto: Tina Nordberg

Bilden till vänster: *Badhamia utricularis* bildar här ett kringlidande slem som äter på sälglätt *Cytidia salicina* i första stadiet. Orsta Kolsva, 2023-11-11. Foto: Tina Nordberg

Mogna sporballar som väntar på att sprida sina sporer med vinden. Foto: Tina Nordberg

att ha varit ett gult kringglidande slem, upp till 20–25 centimeter brett, stannar den upp, slutar äta och övergår till att bilda små bollar, så kallade sporangier.

Bildar klasar

Sporangierna hänger i vindruvslänkande klasar. De är först gula, men övergår slutligen till en brungrå färg och bildar då sporer som så småningom sprids med vinden. Ibland kan de mogna sporangierna skifta i en blåviolett metalliskt färg, då är de allra vackrast.

Du kan faktiskt samla in egna substrat i form av träbitar med slemsvampars nätaktigt förgrenade celler på – så kallat plasmodium. Förvara substraten i en fuktig plastburk/ petriskål och mata med havregryn.

Om du tar en lagom murken träbit och förvarar fuktigt, så händer det rätt ofta att någon myxomycet, det vill säga slemsvamp, kommer att visa sig. Vilken art som dyker upp är alltid spännande att se.

Slemsvampsmonstret *Badhamia utricularis* mitt i middagen som består av havregryn, på insamlat substrat i fukt-kammare. Foto: Jan Svensson (www.skogensrost.com)

Ljust gullfrö slog rot i Virsbo

Av Bengt Stridh

I vår Facebookgrupp Vilda växter i Västmanland visade Solveig Wadelius den 13 september 2023 bilder på en planta som hon trodde var ljust gullfrö *Xanthium strumarium*. Den hade grott under en fågelmatning hemma på tomten i Virsbo.

Jag gjorde ett besök hemma hos Solveig i september. Fruktsamlingarna var upp till cirka 15 millimeter långa, och det bör därför vara ljust gullfrö, snarare än mörkt gullfrö *Xanthium orientale*, som har längre fruktsamlingar. Belägg togs för senare kontroll. Frön av ljust gullfrö har säkert följt med fågelfrö. Man hade köpt solrosfrö på säck och säckarna brukar även innehålla annat än solrosfrön.

Ljust gullfrö är i länet tidigare bara funnen vid Isättratippen (1999 och 2022), Norsatippen i Köping (2004) och Gryta soptipp (2015). Växten är en inkomling i Sverige.

Under fågelmatningen fanns även höns-hirs *Echinochloa crus-galli*, också inkommen med fågelfrö.

Ljust gullfrö. Virsbo, 2023-09-17.

Ljust gullfrö. Virsbo, 2023-09-17.

fynd av ljust gullfrö i Västmanlands län, som är inlagda i Artportalen. Uttag 2024-05-11.

Ruderatorgie vid nedlagt hönshus

Av Bengt Stridh

Eva Milton skrev i vår Facebookgrupp Vilda växter i Västmanland om några spännande fynd vid nedlagt hönshus i Bernshammar den 3 september 2023.

Jag besökte gården den 17 september och fann vid det forna hönshuset bland annat grå kavelhirs *Setaria pumila*, hirs *Panicum miliaceum*, hönshirs *Echinochloa crus-galli*, korn *Hordeum vulgare* lindmalva *Abutilon theophrasti*, solros *Helianthus annuus*, raps *Brassica napus* subsp. *napus*, rödmålla *Oxybasis rubra*, skärvinda *Convolvulus dahuricus*, vete *Triti-*

cum aestivum och vit spikklubba *Datura stramonium* var. *stramonium*. Belägg togs av de ovanligare arterna för senare kontroll.

Det blev en riktig ruderatorgie, där hirs var en ny art för mig. Alla arter utom skärvinda är ettåriga och man får anta att de fanns i det foder som tidigare användes till hönsen. Grå kavelhirs är den ovanligaste i länet av dessa arter med fynd på fem tidigare lokaler inlagda i Artportalen. De tidigare fynden är gjorda vid två avfallsanläggningar, två fågelmatningar och i ett kolonilottsområde. Vit spikklubba med sex

Hirs.

Vit spikklubba.

Skärvinda.

Rödmålla.

andra lokaler i länet i Artportalen, hirs med åtta andra lokaler och hönshirs med tolv andra lokaler i länet har tidigare påträffats på samma typer av ruderatmark som grå kavelhirs.

Det finns sannolikt ett rätt stort mörkertal när det gäller fynd av sådana här ruderatarter. En del av arterna dyker säkert upp sporadiskt vid olika fågelmatningar i länet, i de fall man köper solrosfrö på säck, och att man därmed kan få med frön av andra arter än solros. Så håll utkik vid din fågelmatning, där kan det dyka upp både det ena och det andra av främmande arter.

Hönshirs.

Lindmalva.

Grå kavelhirs.

Alla bilder är från besöket vid det nedlagda hönshuset i Bernshammar 2023-09-17.

Mistel i äppelträd på hustomt i Fagersta 2023. Foto Anders Jacobsson

Västmanlands nordligaste mistlar

Av Bengt Stridh & Anders Jacobsson

Mistel *Viscum album* är under spridning i Sverige. Fåglar som dubbeltrast, sidensvans och björktrast sprider frukterna till nya träd. Det händer också att personer planterar in frukter av mistel hemmavid. Fynd av mistel i unga planterade träd långt ifrån kända förekomster, exempelvis i Falun, kan tyda på att mistel även kan komma in med planterade träd av utländskt ursprung.

Norrut från Västerås var länge det nordligaste kända fyndet i Västmanland i Smedstorp, norr om Romfartuna. Denna mistelförekomst beskrivs i artikeln ”Var finns länets nordligaste mistel?” i Blåsippan 1-2021. Vid årets besök den 23 februari var båda mistlarna utan frukter, liksom vid ett besök i mars 2021.

Det indikerar att båda mistlarna är av samma kön, annars borde det ha funnits frukter på någon av dem åtminstone något av åren. Det är inte helt lätt att verifiera att dessa mistlar är av samma kön då de växer på sex meters höjd i trädet. Jag får därför överväga att fråga husägaren om lån av stege vid tillfälle.

Lokalen uppmärksammades först genom en notis i Vestmanlands Läns Tidning 2012. Husägaren i Smedstorp berättade 2021 att huset hade varit skogvaktarbostad förr i tiden, och att hans mammas moster hade sett mistel här för länge sedan. Det tyder på att misteln från början är inplanterad på denna lokal. De närmaste kända fynden i Artportalen är åtta kilometer rakt söderut vid Åsåsen

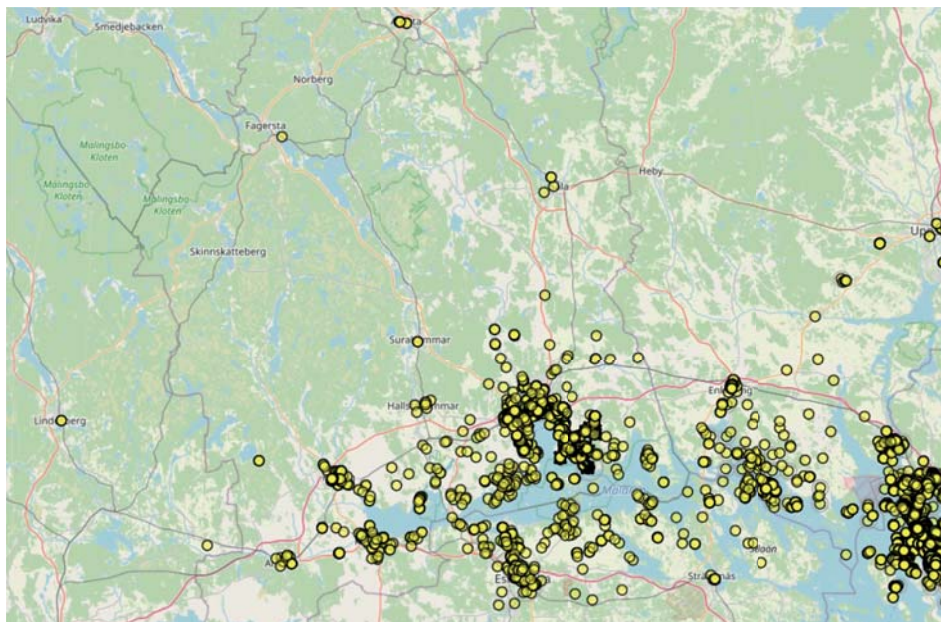
(mars 2021) respektive åtta kilometer åt SV vid Frövi gård (maj 2021 och april 2022).

Den 20 mars 2023 rapporterade Salabon Lars Pettersson en mistel vid Aspgatan i Sala, 18 kilometer norr om dem vid Smedstorp. Upptäckare var Lars sonhustru, Anna Gehlin, som hittade misteln när hon var i den intilliggande lekparken med sina barn. Det var första rapporterade fyndet i Sala kommun. Vid ett besök 23 februari i år noterades att misteln var utan frukter, vilket är att förvänta om det är en ensam mistel på långt avstånd från andra mistlar. Den växte i en rad av planterade, stora ginnalalönnar *Acer tataricum* subsp. *ginnala* på en anlagd jordvall mellan en fotbollsplan och järnvägen. Ginnalalönn är en sällsynt värd för mistel, och har i länet bara noterats i Västerås stad tidigare. Misteln hade minst sex leder, så den var minst sex år gammal. Den mätte sju dm tvärsöver och de långa lederna visade att den växt bra. Troligen var det en hon-

Mistel i prydnadsapel på hustomt. Fagerstavägen, Sala, 2024-03-08. Foto: Bengt Stridh

mistel. Rimligen kan den inte ha följt med de planterade träden som bör vara betydligt äldre än misteln. Det är en udda plats för inplantering av mistel och den växte drygt tre meter ovan marken och cirka sex meter upp på den lutande stammen, så inplantering är mindre trolig.

Fynd av mistel i Västmanlands och angränsade län, inlagda i Artportalen. Uttag 2024-05-13.

Nya fynd i Sala

Jag skickade en artikel till Sala Allehanda om detta mistelfynd. Artikeln publicerades 26 februari och en av tidningens reportrar hjälpte till att efterlysa om det fanns ytterligare mistlar i Sala kommun. Det resulterade i att tre personer kontaktade tidningen om mistelfynd. Ett fynd i Sättrabrunn kunde avfärdas som björkhäckkvast *Taphrina betulina*. De två övriga fynden var mistel på tomtmark i Sala. Jag besökte båda platserna den 8 mars.

På Fagerstavägen växte en mindre inplanterad mistel utan frukter i en prydnadsapel *Malus* sp. på cirka 1,5 meters höjd. Räknade till sex leder och den var därmed sex år gammal. Det var inte helt lätt att avgöra kön, men en möjlig hanmistel är mitt tips.

På Brogatan växte en stor mistel utan frukter i ett äppelträd *Malus domestica* på tre till fyra meters höjd. Den hade tappat nästan alla blad, bara några stycken satt kvar. Men grenarna var gröna så den överlever nog. Det var lite märkligt att den var nästan bladlös. Det berodde väl på att det varit en hård vinter för den. Räknade till minst 17 leder, så den var minst 17 år gammal och därmed den äldsta kända misteln i Sala. Den hade kommit dit spontant enligt husägarna. Den upptäcktes 2012 av personen som gjorde beskärning av äppelträden. Han hade aldrig sett mistel i Sala tidigare. Sannolikt var det en honmistel.

Mistel i äppelträd på hustomt, trolig honmistel. Brogatan, Sala, 2024-03-08. Foto: Bengt Stridh

Ursprung

En fråga är de två spontant spridda mistlarnas ursprung i Sala. De förefaller fågelspridda och sidensvans en rimlig kandidat. Alternativet dubbeltrast är inte en stadsfågel och mer stationär vintertid samt att bara något tiotal individer har rapporterats under oktober-april i Sala stad under alla år enligt Artportalen, medan sidensvans har cirka 48 000 individer rapporterade under samma period.

Det är från mistlarna i Sala minst 24-25 kilometer söderut till närmast kända mistlar som kan ha frukter, vilket är ett rätt långt avstånd för fågelspridning. En fråga är därför om det kan finnas okända mistlar på närmare håll?

Bertil Walldén har i artikeln "Misteln vid dess nordgräns" (SBT 1961) ett kapitel "Hur långt sprids misteln av fåglar?". Han skriver att frukterna är svagt laxerande, och att fåglar som äter frukterna därmed snart släpper ifrån sig dem. Han bedömer att träden inte får befinna sig mer än på några kilometers avstånd från ett mistelbestånd "för att ha någon väsentlig möjlighet att bli infekterade". Därför ifrågasätter Walldén om fynd 10–15 kilometer från närmast kända tidigare förekomst av mistel är spontana. Han utesluter dock inte att det vid enstaka tillfällen kan förekomma fjärrspridning. Men han påpekar också att det inte behöver leda till ett fortplantningsdugligt bestånd, då det behövs både han- och honplantor inom rimligt avstånd från varandra för att det ska kunna bli en fruktbildning.

Nytt fynd även i Surahammar

Strax efter det att denna artikel var skriven skickade Zsombor Károlyi en bild på en mistel han hittat i en trolig sälg i Surahammar. Det var första fyndet i kommunen. Att döma av bilden är misteln minst fem år gammal. Misteln bedöms vara spontant spridd

Mistel i planterad ginnalönn. Aspgatan, Sala, 2024-02-23. Foto: Bengt Stridh

av fåglar då den växer högt upp i trädet. Närmast kända förekomster av mistel är drygt nio kilometer söderut i Hallstahammar. Via kommentarer på vår Facebooksida framkom att ett misslyckat inplanteringsförsök gjorts cirka två kilometer bort, i en äppelodling i Ståltorp.

Nordligaste mistlarna i länet

De allra nordligaste mistlarna i Västmanland finns i Fagersta, såvitt vi vet. Där såddes mistelfrukter in på två äppelträd (Transparente Blanche och Åkerö) och ett päronträd (gråpäron) *Pyrus communis*, troligen i början av 1990-talet. Sådden på päronträdet blev det inget av, men på äppelträden grodde de bra. Det fanns fyra mistlar som mest, men

två har dött, varav åtminstone en satt på en gren som dog. Nu finns det två mistlar kvar som i alla fall innan den här vintern var i ganska gott skick. Den ena var riktigt stor för några år sedan och fick frukter, men säckade sedan ihop. Nu har det dock kommit nya friska skott på den. Såvitt känt har ingen spridning skett, utan det är samma insådda exemplar som finns kvar.

Rapportera nordliga mistlar

Rapportera gärna om du upptäcker nordliga mistlar i Västmanland! Norr om en linje Surahammar – Skultuna – Romfartuna – Sevallå är mistel idag en stor raritet, men vi kan förvänta oss att fortsatt spridning norrut kommer att ge flera nordliga fynd.

Wilhelm Wall (1813 – 1861)

Författare av landskapet Västmanlands första flora

Av Lars Asklund

Landskapet Västmanlands första flora, ”Westmanlands flora”, utgavs 1852 av Nora-sonen Wilhelm August Wall. Det här är berättelsen om mannen och verket. Texten är en delvis omarbetad version av en annan artikel om botanister från Nora, ingående i Nora biologiska föreningss årskrift för 2023 (Asklund 2024).

Liv och gärning

Wilhelm August Wall var född i Fogdhyttan i Nora bergsförsamling 1813, mellanson till sekreteraren Carl Ulric Wall (1784–1816) och Christina f. Ek (1783–1844). Fadern hade varit kanslist i Örebro men blev senare possessionat (innehade en gård med lantbruk) i Fogdhyttan. Detta är en by som ligger en knapp mil västerut från Nora. Wilhelms far gick tidigt bort och modern flyttade 1825 till Örebro med den äldste sonen. Vid flytten från Fogdhyttan kom yngste sonen till moderns släkt i Gåsborn i Värmland medan mellansonen Wilhelm placerades som fosterbarn hos sin farbror och faster Eric Wilhelm Wall (f. 1780) och Hedvig Catharina f. Edman (f. 1787). Farbrodern var bruksinspektör och bodde i Finntorp (i nuvarande Gyttrorp).

Den äldre brodern Carl Fredrik Wall (1812–1867) blev till slut kontraktsprost i Skultuna medan den yngre brodern Johan Adolf Wall (1815–1861) slutade som komminister i Malma i Köping. Eftersom även Wilhelm så småningom prästvigdes tillhörde de tre bröderna således alla prästerskapet i Västerås stift.

Wilhelm upptas i en tryckt förteckning som avgången från ”Westerås Kongliga

Gymnasium” läsåret 1832. En annan uppgift anger att Wilhelm skrevs in vid Uppsala universitet redan 1831 och vid den tiden var det ju så att själva studentexamen avlades vid ett universitet. Han blev sedermera filosofie doktor (”magister”) i Uppsala 1839.

År 1840 publicerades en diktsamling – ”Lyriska dikter” (tryckt i Uppsala) – under pseudonymen I.P.S. Sentida efterforskningar har visat att det var vår Norafödde Wall som var författaren.

En av dikterna heter ”Till Hembygden” och dess två första verser lyder:

I de höga land i nord
Ligger tyst en stilla dal,
Och den ringa fläck af jorden
Bär ej något ättartal;
Till dess gömda trakt dock ilar
All min längtan ren och varm,
Der den låga hyddan hvilat
Invid Sveas hjeltebarm

O jag mins den ljufva ängen,
Der vi lekte alla dar,
Då om våren blomstersängen
Utaf drifvan lemnad var:
I de hugkomstrika hagar,
Der hvar löfsal var vårt bo,
Ach hur glada lifvets dagar
Flöto bort i menlös ro!

Wilhelm blev lärare 1840 vid ”sitt eget lär-överk” – det ärevärdiga gymnasiet i Västerås (Rudbeckianska skolan) – i moderna språk och tillfälligt också i naturalhistoria. Efter att ha avlagt prov för en gymnasiadjunktur blev han ordinarie adjunkt 1842. Han över-

WESTMANLANDS FLORA

INNEFATTANDE

PROVINSEN WESTMANLANDS

VILDA

PHANEROGAMER OCH FILICES.

AF

W. A. WALL,

Gymnasii Adjunct i Westerås.

STOCKHOLM, 1852.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,

Kongl. Boktryckare.

Titelsidan till Walls Westmanlands flora, utgiven 1852.

5. UTRICULARIA.

Nat. Fam. se föreg.

- 18 *U. vulgaris* L. blad parbladigt-mångklufna med hårfina flikar, blåsbärande; blomklasen mångblommig, öfre kronläppen n. af det uppsvällda gomhvalfvets längd. 2 7, 8. Vatten. I Mälartrakten här och der t. ex. vid Engsön i skillnaden mellan Långholmen och Kalfholmen; i Ihrsta i grafvarne på nordvestra sidan om Ångsjön; nära Vesterås på Mälarstranden vid Viksäng; Skultuna vid Berga nära Frövisjön; i Dingtuna vid Lospånga; vid Köping etc.; längre upp till bergslagstrakten teml. sällsynt ss. i Kila på Solängsmyran tillsammans med de följ.; i Skinnsk:berg i Brobykärret. — *Mycket större än de följ. med ofta fots hög, 6—10blommig, upptill brunagtig stängel; blrna gullgula med saffransgula linier.*
- 19 *U. intermedia* Hayn. blad klynnedelade med borstlika, sågade flikar; blåsorna på särskildta skott; öfre kronläppen dubbelt längre än den uppblåsta gomen. 2 6, 7. Kärr. — *Mindre växt än föreg., endast fingerhög, med smärre, blekare, ljusgula 2—4 blr på upp-rätta skaft; stängeln helt och hållet grön.*
- 20 *U. minor* L. blad 3-delade med klynnedelade helbräddade flikar; blåsor som föreg.; öfre kronläppen af gomens längd. 2 6, 7. Kärr. Flerst. ss. i Badelunda i Jutekärret nära Anundshög tillsamman med *U. inter-med.*; nära Vesterås i Ölins kärr m. fl. st.; i Kärrbo, Kungsåra, Karbenning, Norberg o. s. v. — *Minst i släktet med n. borstlik, upptill brunagtig, merendels 3blommig stängel; blr blekgula med mörkare ränder. Slägtnamnet härledes af de hos alla arterna befintliga små blåsor, hvilka vid blomningstiden fyllas af luft, men sedan af vatten, då växten nedsänkes under vattnet.*

6. CIRCÆA.

Nat. Fam. *Onagariæ*.

- 21 *C. alpina* L. stjelk uppstigande; blad hjertlika, bugtbräddadt tandade, glänsande med vingade skaft. 2 6—8. Skugg. st. *Trollört*. — Här och der ss. på Björnön i skogen midtemot Hesslö; i Kungsåra på Skepphusa ägor: Luhr; på Skutterön i Blackfjärden; vid Sala i gröna gången: Bergstrand; i Norberg vid Klacken: Johansson; i Grythyttan nära Kjerfvingeborn; i Skinnsk:berg, Ramsberg etc. — *Glatt, späd ört; stjelen med uppsvällda knäleder; både foder och krona hvitagt. med någon skiftning i rosenrödl.*

Avsnittet om blåddror och inledningen på det om häxört.

satte flera böcker, bland annat en bok om Napoleon 1849 och han prästvigdes 1850 (men kom aldrig att verka som präst) och ska också ha undervisat i teologi.

1851 gifte han sig med Carolina Elisabeth f. Hellström (1817-1895), född i Askersund, och de fick två döttrar och en son.

Floraförfattare

1852 utkom hans flora: ”Westmanlands flora innefattande provinsen Westmanlands vilda phanerogamer och filices”, alltså fanerogamer och ormbunkar det vill säga kärlväxter. Totalt 755 arter upptas och Wall exkurrerade själv åtskilligt innan men även efter publiceringen.

Floran utgörs av en tunn volym med 142 nummerade sidor inklusive register samt några för- och eftersidor. Boken är tryckt av Norstedts i Stockholm.

I det korta förordet skriver författaren att landskapet Västmanland dittills saknat en övergripande flora och att han av flera uppmanns att ”sammanfatta och utgifva hvad af Westmanlands phanerogama vegetation blifvit känt” (Wall 1852).

Han skriver vidare att han indelar provinsen i tre huvudregioner: Bergslagstrakten, Mälarens omgivning och den mellanliggande slättbygden. Slutligen kan man läsa att han inte infogat en längre inledning med ”en något utförligare växtphysiognomisk framställning” (Wall 1852) det vill säga beskrivningar av olika naturtyper/biotoper osv med motiveringen att hålla priset nere för ”den ungdom, till vars tjänst den utgifves”.

I boken finns bland annat enstaka, lite utförligare lokaluppgifter från just Noratrakten – uppenbarligen iakttagelser av honom själv: Tuvsäv – ”vid Bergsäng på en kärräng nedåt Gyttorpsån”. Smörbollor – ”vid Fintorp på Storvreten; vid Bergsäng i parken”. Nysört – ”vid Fintorp på östra vreten, nära

Gyttorp på Gyttorpsgårde”; (nysört var ovanlig vid denna tid i Sverige). Wall bodde ju, som redan nämnts, hos sin farbror i Fintorp i sin ungdom.

Som ett exempel från floran kan vi studera sidan 4 som bland annat upptar bläddror och häxört.

Här ser man att först ges en karaktäristik för den enskilda arten. Sen kort om i vilka miljöer den växer och hur vanlig den är i provinsen Västmanland eller i ett delområde. Alternativt anges mer detaljer om socknar/platser/lokaler för ovanligare arter. Svenska namn tas upp för vissa arter och slutligen ges med kursiv stil särskiljande karaktärer mot närstående arter. Floran är därför en slags kombination av bestämningsflora och landskapsflora.

Enligt Malmgren påträffades på 1950-talet manuskript i Västerås med uppgifter om växtfynd från bland annat Viker (Malmgren 1982). Handskriftsanalyser ledde till att man ansåg sig kunna fastställa att detta var Walls egna anteckningar. En avskrift ska ha gjorts medan originalet, enligt Malmgren, ej senare har kunnat återfinnas.

Det tragiska slutet, Familjen

Malmgren skriver också att Wall var tjänstledig från och med 1854 på grund av ohälsa. Eftersom han inte kom att fylla 48 år sökte jag dödsorsaken i dödboken för Västerås domkyrkoförsamling 1861 och tänkte nog att här hade vi ännu en lungsjuk. Jag överrumplades därför fullständigt när jag läste att han ”Befanns hängande i träd å marken” samt blev ”Begraven i tysthet enligt häradsrättens beslut”. Har detta varit känt men förtigts av forna botanister? ”Ohälsa”?

Ett tragiskt slut för vår Norafödde magister och familjeförsörjare.

I Westmanlands läns tidning den 22 augusti 1861 kan man på första sidan läsa

Vårda Söndag predika:
Bischoffstads. Dact. och Doms. Björklint.
Öggnådan: Ryschebergs **Edelberg.**
(Västmanland).
Hästenådan: Regements-Paliet **Dybeck.**

Död:

Tillkännagives af Gymnasi-Adjunk-
ten Ph. Mag. **Wilhelm Aug-
ust Wall** stilla afled den 17
Augusti 1861, i en ålder af 47 år, 9
min. och 23 dagar.

**Klementin-Läroverkets större Lärosal i
Vesterås en Instrumental- och
Vocal-Concert, hvarsdag följande
stücken hvarsdag af experieras:**

1. Introduction och Thema med variationer
för Violoncell af J. Merk, experieras
af underlöskad.
2. Quartette för mansröster.
3. "Adelaide" af Beethoven för Violoncell,
arrang. af Beethoven, styck af underlöskad.
4. "Kensara" af Orst. Simson af Händel
b) Roman af Haldan Kjerulf.
5. Diversissement öfver Österrikiska Folk-
sång för Violoncell af B. Romberg, styck
af underlöskad.
6. Quartette för mansröster.

Angfartyget Carl Gustaf afgår:

Mångbagar kl. 7 f. m. från Gullstuna till Vesterås,
anländer till Vesterås kl. 10 f. m.,
afgår från Vesterås till Årbeqa kl. 12 f. m.,
anländer till Årbeqa kl. 1/2 4 r. m.
från Årbeqa till Vesterås,
anländer till Vesterås kl. 1 e. m.,
afgår från Vesterås till Gullstuna kl. 3 e. m.,
anländer till Gullstuna kl. 5 e. m.
från Gullstuna till Vesterås och Årbeqa,
Dagbagar kl. 9 f. m. från Årbeqa till Vesterås och Gullstuna,
samma öfver fem Mångbagar och Dagbagar.
Förbagar kl. 8 f. m. från Gullstuna till **Stockholm.**
Förbagar kl. 8 f. m. från **Stockholm** till Gullstuna.

Framsidan av Westmanlands läns tidning, 22 augusti 1861.

under rubriken Död: "Tillkännagives af Gymnasii-Adjunkten Ph. Mag. Wilhelm August Wall stilla afled den 17 augusti 1861 i en ålder af 47 år, 9 månader och 23 dagar".

"Stilla avled" - inte ett nyhetsord om något annat - ett nedtystat dödsfall. Eftersom dödboken anger att en häradsrätt beslutat om stilla begravning har man i landsarkivet i Uppsala sökt efter ett rättsligt beslut. Hade självmordet skett inom Västerås stads gränser borde ett beslut tagits av rådhusrätten i staden. Man får därför anta att kroppen påträffats i landsorten vilket möjligen "å marken" syftar på. Arkivsökning i ett antal häradsrätter runtom Västerås har inte gett något resultat. För säkerhets skull även eftersökt i just rådhusrätten. Måhända begick han självmord längre bort från Västeråstrakten. Tyvärr finns inte underlaget till uppgifterna i dödboken bevarat. I Vesterås stifts herdaminne står att han "var af ett melankoliskt lynne, som ock orsakade hans bråddöd" (Ljungberg 1880).

Han begravdes 1 sept 1861 och efterlämnade änka och tre minderåriga barn. En skam blev nog detta som länge satte sin prägel på den efterlevande familjen? Det yngsta barnet, sonen Edvard Wilhelm Wall (1859-1883), antecknas som "student" i kyrkböckerna. År 1883 avled först sonen och sedan mellanbarnet, den yngre dottern Augusta Catharina (1855-1883) - båda i lungsjukdom och båda i 20-årsåldern. Änkan avflyttade några år senare till Hedvig Eleonora på

Östermalm i Stockholm där hon dog 1895 som "adjunktsänka". Hon begravdes sedan i Västerås.

Äldsta dottern Hedvig Selma Cecilia (1853-1930) blev telegrafist och pensionerades som telegrafkommissarie i Strängnäs. Också hon begravdes i Västerås.

Så kunde till sist denna biografi ha slutat men icke:

I Vesterås stifts herdaminne (Ljungberg 1880) kan man läsa om den yngre brodern

Johan Adolf (han som var komminister i Malma) - att denne var dyster, grubblande och föreställde sig att andra hade det bättre. "I en sådan sinnesförvirringsstund förkortade han sjelf lifvet genom hängning" i januari 1861 - alltså sju månader innan brodern Wilhelm gjorde detsamma!

För den äldre brodern Carl saknas uppgift om dödsorsak i dödboken men om honom står enbart gott i skrifterna.

Därmed slutar berättelsen om vår Nora-bördige floraförfattare.

Källor:

- Asklund, L. 2024: Tidiga botanister i Nora 2. I Nora biologiska förenings årsskrift 2023.
- I.L.S. [=Wall, W.] 1840: Lyriska dikter. Tryckt i Uppsala 1840.
- Ljungberg, P.A. 1880: Vesterås stifts herdaminne, ny följd 1800-1880. 1. Vestmanland.
- Malmgren, U. 1982: Västmanlands flora.
- Wall, W.A. 1852: Westmanlands flora.
- I övrigt:**
- Vestmanlands läns tidning 1861. Från 'Svenska dagstidningar' (på nätet). Kungliga biblioteket.
- Arkivhandlingar från Landsarkivet i Uppsala.
- Ett antal uppgifter från Internet.

Blomma av sydtok. Både ståndare och pistiller är väl utvecklade. Snötipp vid Tillbergaleden, Västerås, 2022-09-09.

Blomman skiljer en tok från en annan

Av Bengt Stridh

När man ser den odlade och ibland förvildade busken tok med dess gula blommor tänker nog många ölandstok. Här gäller det dock att hålla tungan rätt i mun. Tok *Dasiphora fruticosa* är arten, och den har två underarter, ölandstok *Dasiphora fruticosa* subsp. *fruticosa* med enkönade blommor (antingen ståndare eller pistiller är förkrympta) och sydtok *Dasiphora fruticosa* subsp. *floribunda* med tvåkönade blommor (både ståndare och pistiller är välutvecklade).

Det finns inga dokumenterade fynd av underarten ölandstok i Artportalen i Västmanlands län eller landskap. De uppgivna fynden saknar alla bilder, så det går inte att

säga om uppgifterna stämmer. Torbjörn Tyler skrev för ett par år sedan att nästan allt som odlas är underarten sydtok. Av den finns det i Artportalen från Västmanland fynd med bilder som visar att det är sydtok. Om blommor saknas eller man inte kollat blommorna bör man alltså rapportera fynden som arten tok i Artportalen. Om man rapporterar som underart bör man lägga in en bild som visar en blomma och/eller skriva en kommentar om att blommorna är en- eller tvåkönade.

Det finns dessutom en annan möjlig art i släktet. Om busken har vita blommor är det rysk vittok *Dasiphora davurica*, som saknar fynd från Västmanland i Artportalen.

Rosenapel ny art för Västmanland

Av Bengt Stridh

Lite oväntat fick Västmanland rosenapel *Malus floribunda* som ny kärlväxtart i december 2023 – ett halvår efter mötet med de båda aplarna i fält. Thomas Strid hade då lagt in en kommentar i Artportalen om att aplarna som Dennis Nyström, Josefín Kjellberg, Lasse Gustavsson, Sylva Arnell och jag fann i Lundaskogen, Västerås, den 2 juni 2023 var rosenapel. De båda stora träderna hade då en fantastisk blomning med stora blommor, vars kronblad var två centimeter långa.

Någon vecka innan vi gjorde vårt fynd hade Michael och Thommy Åkerberg funnit ett snarlikt träd i Skultuna. De misstänkte att det var fagerapel *Malus spectabilis*, men Torbjörn Tyler i Lund bestämde den till apel *Malus domestica*. Åkerbergs tanke om fager-

apel gjorde att jag la in vårt fynd som aplar med kommentar att det kanske var fagerapel. Det triggade besök av andra intresserade, däribland Thomas Strid. Vi får tacka honom att han snabbt fick ett belägg skickat till och bestämt av Torbjörn Tyler, då mitt belägg fortfarande ligger kvar hemma.

Lundaskogen var kommunal deponi 1953-1968 och där finns en del udda kulturarter. Rosenapel är sannolikt en kvarleva från denna tid. I nuläget är platsen i princip en ohävdad lövskog. Planen för området är att övertäcka marken för att undvika eventuellt läckage från den forna deponin, och att därefter göra en park där, så de mäktiga rosenaplarna lär bli avverkade om planen genomförs.

Josefín Kjellberg och Dennis Nyström tar bestämda kliv in mot fyndet. Lundaskogen, Västerås, 2023-06-02. Foto: Bengt Stridh

Rosenapel. Lundaskogen, Västerås, 2023-06-02. Foto: Bengt Stridh

Nu över 700 arter i atlasruta 11G2i

Av Bengt Stridh

Länsinventeringen av kärlväxter går ut på att finna så många arter som möjligt i länets olika atlasrutor om 5x5 kilometer. Inventeringen startade officiellt år 2009.

Den artrikaste atlasrutan hittills är 11G2i i Västerås stad. Under 2023 nåddes 700 arter i och med fyndet av en blommande planta av blåklint *Centaurea cyanus* på Blåsboplan den 22 augusti. Plantan växte utanför containrar vid en återvinningsstation. Jag brukar ibland parkera på Blåsboplan när jag är på universitetet och gjorde denna dag en runda i utkanten av parkeringen med lyckat utfall.

Ett antal äldre fynd med osäker artbestämning finns inte med i artlistan för atlasrutan. Om något eller några av dessa skulle visa sig korrekt(a) skulle art 700 bli någon annan art om man räknar i tidsordning för fynden. Så vi får säga att blåklint blev art 700 om man räknar i tidsordning för ”säker artbestämning”.

Det kan också sägas att alla 700 arter inte är validerade så det skulle kunna finnas fynd med felaktig artbestämning eller fynd som

borde ha rapporterats som ospontan (plante-rad). Men om vi bortser från detta för tillfället så får blåklint ståta som art 700 i atlasruta 11G2i.

Atlasrutan har till och med 23 februari i år 10 737 fynd inlagda i Artportalen, av 703 arter. Det går tyvärr inte att lista fynd i en atlasruta i tidsordning i Artportalen. Jag har önskat en sådan funktion, men den önskan har inte blivit verklighet ännu. Genom att jämföra fynden i atlasrutan till och med 2022 med fynden till och med 2023 fick jag fram att följande 15 arter var nya arter under 2023: asklönn *Acer negundo* (Lundaskogen), blåklint, buskviol *Viola hirta* (Rocklundaskogen), hårgängel *Galinsoga quadriradiata* (Vasaparken), kejsarkrona *Fritillaria imperialis* (Blåsbo), knippfryle *Luzula campestris* (Vallby friluftsmuseum), korskovall *Melampyrum cristatum* (Vallby friluftsmuseum), persisk blåstjärna *Othocallis mischtschenkoana* (Västerås stadspark), rosenapel *Malus floribunda* (Lundaskogen), rosendunört *Epilobium hirsutum* (Tunbytorp), skogsstjärnblomma *Stellaria longifolia* (Lundaskogen), studentnejlika *Lychnis chalconica* (Vallby friluftsmuseum), toppklocka *Campanula glomerata* (Vallby friluftsmuseum), vägfräne *Rorippa × armoracioides* (Prästbron) och åkerkulla *Anthemis arvensis* (Prästbron).

Är 800 arter möjligt i denna atlasruta? Ja, med tiden borde det gå. Det blir i huvudsak kulturspridda arter som kommer att tillkomma. Men som framgår av listan för nya arter under 2023 kan det även finnas en del naturligt förekommande arter som fortfarande saknar noteringar i atlasrutan.

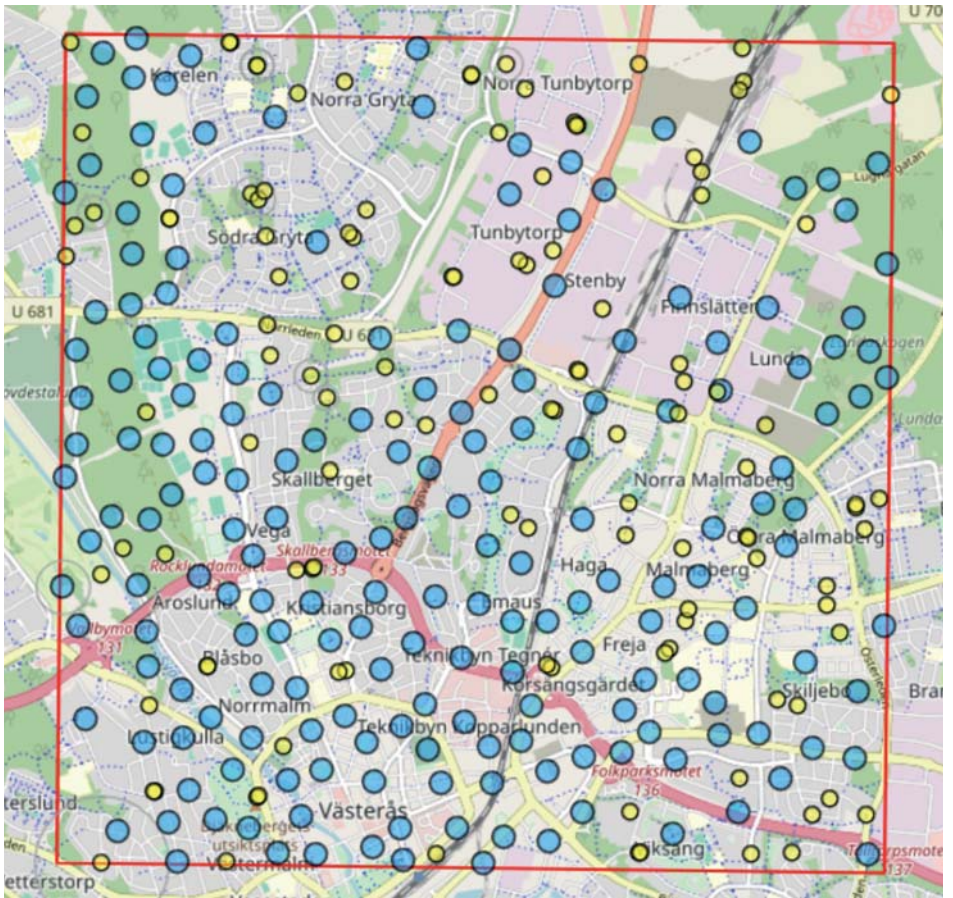
När man gör en atlaskarta i Artportalen finns en funktion ”Saknade arter” där man

Blåklint. Åkeräng, Ängsö (annan atlasruta), 2022-07-09.

kan se vilka arter som påträffats i kringliggande atlasrutor men som saknas i den atlasruta man tittar på. Där framgår exempelvis att vårstarr *Carex caryophylla* är funnen i sju av de åtta kringliggande atlasrutorna. Storigelknopp *Sparganium erectum* (5), råttsvans *Myosurus minimus* (5), knölmörblomma *Ranunculus bulbosus* (7), tiggarranunkel *Ranunculus sceleratus* (5), sammetsdagkåpa *Alchemilla glaucescens* (5), grönpil *Salix × fragilis* (5), skvattram *Rhododendron tomentosum* (5), äkta vallört *Symphytum officinale* (5), rödkämpar *Plantago media* (6), backtimjan

Thymus serpyllum (7), kantmaskros *Taraxacum amplum* (5), spenslig maskros *Taraxacum angustisquamum* (5), dolkmaskros *Taraxacum copidophyllum* (5), kammaskros *Taraxacum pectinatifforme* (6), narmmaskros *Taraxacum piceatum* (5), opalmaskros *Taraxacum subhuelphersianum* (5) och vinmaskros *Taraxacum valens* (5) är andra arter som har hög sannolikhet att kunna hittas i atlasrutan. I Svartån finns potential att hitta vattenväxter som saknas. På ruderatmarker går säkert att hitta flera kulturspridda arter. Vi får se hur många år till det tar att nå 800 arter.

Fyndplatser i atlasruta 11G2i i Västerås från och med 2009. Blå prickar anger att det är två eller flera fyndplatser. Uttag Artportalen 2024-05-12.

Under luppen: Josefin Kjellberg

Av Tina Nordberg

Josefin faller ofta pladask för det som naturen bjuder. Foto: Privat

Namn och ålder

Josefin Kjellberg, 37 år.

Födelseort, familj, nuvarande bostadsort?

Född och uppvuxen på Gotland. Bor idag i Västerås med livskamraten Dennis.

Utbildning och sysselsättning.

Har nyligen disputerat i socialt arbete. Planerar att fortsätta forska.

Beskriv dig själv med tre ord.

Nyfiken naturälskande bokslukare.

När och hur började ditt naturintresse?

Under uppväxten på Gotland. Enligt mina föräldrar var en av mina favoritsysselsätt-

ningar som barn att vända på stenar och kolla på insekterna som fanns under dem. Vi bodde på landet och jag ska tidigt ha börjat plocka buketter av de blommor som växte runt knuten, till exempel blåsippor och gullvivor (som man fick plocka på Gotland) men också orkidéer (som är och var fridlysta, men jag hoppas att brottet är preskriberat i och med att jag var 5–6 år!).

Hur kom du i kontakt med BFIV?

Jag ville göra en insats för naturen och tog reda på att floraväktarna fanns. Jag kontaktade Bengt Stridh för att få veta mer och fick då hänga med på en exkursion med honom och Lars Woxberg. Det är jag glad för! Jag

har lärt mig otroligt mycket av att vara med i BFiV och av alla engagerade och kunniga människor i föreningen.

Hur ser du på din roll i naturen?

Oj, vilken svår men bra fråga! Jag ser mig som en del av naturen. Men som tillhörande arten *Homo sapiens* tänker jag väl också att jag har ett ganska stort ansvar för att reflektera över hur jag/vi kan samexistera med andra arter på ett sätt som inte bara gynnar min/vår egen art.

Har du någon favoritplats på jorden?

Vad fascinerar dig just där?

Många! Jag älskar att besöka Gotländska ängen i maj-juni (på gotländska säger man ängen istället för ängar). Ängen är ett fint exempel på hur vi människor kan gynna biologisk mångfald.

En annan favoritplats är vår kolonilott där vi odlar en hel del blommor som insekter gillar, till exempel kransblommiga växter som älskas av vildbin. Nu har också pälsbin hittat till kantnepetan – mycket trevligt!

Är det något inom botaniken som intresserar dig särskilt? Har du någon favoritväxt?

Jag är intresserad av växternas samspel med insekter, och är även nördigt förtjust i växternas namn. Det kan också vara väldigt praktiskt att känna till vissa vetenskapliga artepitet, exempelvis att kunna skilja mellan *vescus* (ätlig) och *virusus* (giftig).

Jag tycker alla arter har sin charm, men några favoriter är backtimjan, darrgräs, smultronklöver och sälg.

Har du flera intressen?

Det finns mycket som är spännande tycker jag! Utöver naturintresset gillar jag till exempel att läsa och skriva (särskilt poesi). Jag är också intresserad av historia och arkeologi.

Vilken är din främsta drivkraft?

Vetgirigheten!

Du har visat ett stort intresse för humlor, berätta om det.

Jag är intresserad av insekter generellt, särskilt kanske steklar (inklusive parasitsteklar, de är ju riktigt fascinerande!). Men humlor är en bra inkörsport i insektsintresset i och med att det finns ett hanterbart antal arter (cirka 40 i Sverige och 24 i länet), så det går fort att lära sig känna igen dem.

Sedan har de ju en spännande ekologi. Humledrottningarnas surrande i sälgen är ett ljuvligt vårtecken. Drottningen föder upp ett samhälle, dominerat av arbetarhonor, och mot slutet av sommaren föds nya drottningar som parar sig och sedan dvalar i jorden i väntan på nästa vår, då de ska föra humlelivet vidare.

Humlans livscykel är alltså kort, men tänk vilket liv de flesta humlor har – de kär pollen, sörplar nektar, parar sig, och hela livet är det vår eller sommar!

Humlorna är dessutom viktiga pollinatörer av en rad olika växtarter. De pollinerar också flera växter som vi människor gillar såsom fruktträd, bärbuskar, blåbär, bönor och tomater.

Två myter är dock att humlor inte kan flyga (det gör de ju bevisligen) och att de skulle brännas. Det gör de inte, men damerna har gadd och kan stickas, men väljer ofta en fredligare väg i mötet med människor. Hur många känner du som har blivit stungna av humlor?

Sist men inte minst så är de ju charmiga. Ett knubbigt, fredligt, pälsklätt bi som älskar blommor – vem kan stå emot det?

FOTOsyntesen

Här kan du dela med dig av dina bilder som har med botanik och naturupplevelser att göra! Skriv vad bilden föreställer samt var och när den är fotograferad. Genom att skicka in bilden godkänner

du att BFIV får publicera den i Blåsippan samt på föreningens webbplats och Facebooksida. Du får förstås gärna skicka flera bilder. Skicka i högupplöst originalformat till: blasippan@yahoo.com

Häckberberis *Berberis thunbergii*. Lundaskogen, 2023-11-11. Foto: Bengt Stridh

Gruskammosa *Abietinella abietina*. Sala, 2023-11-05. Foto: Bengt Stridh

Blåsippa *Hepatica nobilis*. Kolsva, 2019-03-27.
Foto: Tina Nordberg

Bitterskråp *Petasites japonicus*. Nalbesta, 2020-03-19.
Foto: Tina Nordberg

Harsyra *Oxalis acetosella*. Kolsva, 2019-04-21. Foto: Tina Nordberg

Lyckan att få se en drömart – eller snarare olyckan att inte ha sett den

Av Per Jonsson (text) & Gunnar Björndahl (foto)

Alla har vi väl en bucketlist: mål och drömmar som vi vill uppnå under vår livstid. För mig ingår att se orkidén norna *Calypso bulbosa*. Dess purpurroda stjälk bär en ensam, svagt vaniljdoftande, blomma med purpurroda kalkblad och med en cirka två centimeter lång toffellik läpp. Nornan växer i gammal mossig fuktig barrskog, helst på kalkhaltig mark.

Blomman slår ut i maj-juni och gör då sällskap med blåbärsblommorna. Nornan saknar nektar, så när pollinatören, humlan, kommer blir det tji nektar för den. Pollinier fastnar däremot på humlans rygg och förs över till nästa blomma. När humlan söker sig till blåbärsblomman blir det i stället bingo för humlan, eftersom där finns både nektar och pollen. Strategin att blomma samtidigt med blåbär är alltså ett vinnande koncept.

Nornan är en nordlig art, vars sydgräns främst går någonstans i norra Medelpad och

Ångermanland. Den är även funnen i Dalar-
na, men är aldrig påträffad i Västmanland,
knappast ens väntad. Det är ju inte som med
fåglar, som plötsligt kan dyka upp som tillfäl-
liga gäster. Men, men... Jag gillar det positiva
mottot "It's always impossible until it's done".

Jag ska i ärlighetens namn erkänna två
saker: Dels min avundsjuka på er som sett
den, dels att jag har själv inte varit så värst flit-
tig i mitt sökande. Tänk ändå att en så liten
skapelse kan väcka så stora känslomässiga
vibbar. Det känns tryggt att så många vär-
nar om den lilla gunstlingen. Den är natio-
nellt fridlyst och har dessutom skydd enligt
Art- och habitatdirektivet. Nornan är således
skyddsvärd även i ett europeiskt perspektiv.

Kommer jag nu inte att se den får jag
trösta mig med att läsa om den i floran. Där
står den alltid på plats och blommar precis
som i denna fina dagsvers:

Lovsång till floran

Somliga sagor ger tidsfördriv
och somliga dikter är stora,
men den skönaste bok
jag har ägt i mitt liv
var nog Krok & Almquist flora.
Där blommade markerna året runt
och doftade dag och natt.
Det var annat än dagens politiska strunt
och dödstrista samhällsdebatt.

Alf Henrikson

Referenser:

Birkedal, Sven. 2020. Nordens orkidéer. Naturcentrum AB.
Nylén, Bo. 1984. Orkidéer i Norden. Natur och kultur.
Risberg, Barbro. Vilda växter, 3 -2021. Norna tajgans dolda
skönhet.

Norna i Orrböle, Vännäs kommun, Västerbotten, 2022-05-21.

Föreningen för dig med intresse för botanik i Västmanlands län

Vårt syfte är att främja utbytet av erfarenheter och kunskaper mellan medlemmarna, öka intresset för och kunskapen om botanik i Västmanlands län, verka för skydd och vård av hotade arter och växtmiljöer samt inventera länets växter och svampar. Det gör vi genom kurser, utflykter, inventeringar och föredrag. Välkommen!

Medlemsavgift 2024

Medlemskap i föreningen erhålles genom att betala medlemsavgiften som är 150 kronor per person och 200 kronor för hel familj på bankgiro 308–6865. Om du betalar med inbetalningskort meddela också ditt namn och din e-postadress på inbetalningskortet.

Swish: 123 359 6780

Ny e-postadress?

Glöm inte att skicka din nya e-postadress till vår kassör Sylva Arnell, e-post: sylvaarnell@gmail.com

Vi mejlar inbjudningar, påminnelser med mera under året.

Webbplats: www.bfiv.se

Vi ses även på Facebook!

Sök på Vilda växter i Västmanland och gå med i gruppen.

Styrelse vald 2024

Bengt Stridh, ordförande
Gäddholm 73, 725 97 Västerås
070–532 30 67, stridh.bengt@telia.com

Ann-Christin (Tina) Nordberg, vice ordförande
Våsjo skola, 731 13 Kolsva
070–303 16 10,
tina_nordberg@hotmail.com

Bo Eriksson, sekreterare
Aspvretsvägen 4, 733 60 Västerfärnebo
070–510 57 21
fagelbo45@gmail.com

Sylva Arnell, kassör
Kristinagatan 19, 724 61 Västerås
070–3802077
sylvaarnell@gmail.com

Einar Marklund, Surahammar, 073–783 68 40,
marklundeinar@gmail.com

Gunnar Björndahl, Arboga, 070–230 54 82,
gunnarbjorndahl111@gmail.com

Josefin Kjellberg, josefin.kjellberg@gmail.com

Dennis Nyström, reggamig2012@live.se

Valberedning:

Lise-Lotte Norin, sammankallande, Surahammar,
072–240 87 01

Leif Johansson, Skinnskatteberg, 070–513 11 54

Revisor: Lars Gustavsson

Revisorsupplicant: Gunnel Wikander

Återkommande använda källor och förkortningar

Utbredningskartor:

Artportalen, <http://www.artportalen.se/>

Artkaraktärer och växtplats:

Mossberg, Bo, och Stenberg, Lennart. 2018.

Nordens Flora. Stockholm: Bonnier Fakta.

Malmgren, Ulf. 1982. *Västmanlands Flora*. Stockholm:

Forskningsrådets förlagstjänst

Etymologi och användning:

Corneliuson, Jens. 2000. *Växternas namn*. 2. uppl.

Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Linné, Carl von. 1986. *Svensk Flora*. Stockholm: Forum.

(originalutgåva *Flora svecica*, 1755)

(Originalets titel: *Flora svecica*, utgiven av Lars Salvius, Stockholm, 1755)

Wikipedia, <http://sv.wikipedia.org/wiki/>

Förkortningar:

sp. = specie: obestämd art

spp. = species: flera obestämda arter

subsp. = subspecie: underart

subspp. = subspecies: flera obestämda underarter

s.str. = sensu stricto: i strikt bemärkelse

s.lat. = sensu lato: i vidare bemärkelse

Mosippa. En tuva med 60 blomstjälkar. Salbohed 2024-05-02. Foto: Bengt Stridh

www.bfiv.se